

बीउ बिजन नियमावली, २०६९

नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित मिति

२०६९/११/१४

बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा २४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (१) यी नियमहरूको नाम “बीउ बिजन नियमावली, २०६९” रहेको छ।
- (२) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।
२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा,
- (क) “ऐन” भन्नाले बीउ बिजन ऐन, २०४५ सम्भन्नु पर्छ।
- (ख) “समिति” भन्नाले बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा ३ बमोजिम गठित समिति सम्भन्नु पर्छ।
- (ग) “उपसमिति” भन्नाले नियम ३ बमोजिम गठित उपसमिति सम्भन्नु पर्छ।
- (घ) “कार्यालय” भन्नाले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सम्भन्नु पर्छ।
- (ङ) “केन्द्र” भन्नाले बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र सम्भन्नु पर्छ।
- (च) “बाली निरीक्षक” भन्नाले ऐनको दफा १६ बमोजिम नियुक्त भएको व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ।
- (छ) “बीउ बिजन विश्लेषक” भन्नाले ऐनको दफा १६ बमोजिम नियुक्त भएको व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ।
- (ज) “बीउ बिजन नमूना सङ्कलक” भन्नाले ऐनको दफा १६ बमोजिम नियुक्त भएको व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ।

परिच्छेद-२

उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

३. उपसमितिको गठन: (१) समितिले ऐनको दफा ६ बमोजिम देहायका उपसमितिहरू गठन गर्न सक्नेछ :-

- (क) जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति,
- (ख) योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उपसमिति,
- (ग) गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमिति ।

(२) उपनियम (१) मा उल्लेखित उपसमितिहरूका अतिरिक्त समितिले आफ्नो काम कारवाही व्यवस्थित गर्न आवश्यकतानुसार अन्य उपसमितिहरू गठन गर्न सक्नेछ । यसरी गठित उपसमितिहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार समितिले तोके बमोजिम हुनेछ ।

४. जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति: समितिले नियम ३ को उपनियम (१) को खण्ड (क) बमोजिम बीउ विजनका जातहरूको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गर्ने प्रयोजनको लागि गठन गर्ने जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिमा देहाय बमोजिमका सदस्यहरू रहने छन् ।

- (क) महानिर्देशक, कृषि विभाग - अध्यक्ष
- (ख) निर्देशक, (बाली तथा बागवानी) नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् - सदस्य
- (ग) प्रमुख, सम्बन्धित बाली अनुसन्धान कार्यक्रम, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् - सदस्य
- (घ) कार्यक्रम निर्देशक, विषयवस्तुसँग सम्बन्धित निर्देशनालय, कृषि/पशु सेवा विभाग - सदस्य
- (ङ) प्रमुख, माटो विज्ञान महाशाखा, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् - सदस्य
- (च) प्रमुख, बीउ विज्ञान तथा प्रविधि महाशाखा, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् - सदस्य
- (छ) बीउ व्यवसायी संघमा प्रतिनिधित्व गर्ने बीउ विजन उद्यमीहरूमध्येबाट एकजना - सदस्य

- (ज) बीउ बिजन व्यवसायमा संलग्न गैर सरकारी संस्थाहरूमध्येबाट समितिले मनोनीत गरेको एक जना - सदस्य
- (भ) प्रमुख, केन्द्र - सदस्य-सचिव

५. जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) विकसित बीउ बिजनका जातहरूको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ताको लागि आवश्यक पूर्वाधारहरू तयार गरी समितिबाट अनुमोदन गराउने ।
- (ख) उन्मोचन हुन नसकेको बीउ बिजनको उन्मोचन र दर्ताको लागि समितिसमक्ष सिफारिश गर्ने ।
- (ग) उन्मोचित बीउ बिजनको जातहरूको पहिचान गरी आवश्यक विवरणहरू सहित दर्ताको लागि समिति समक्ष पेश गर्ने ।
- (घ) अनुमोदित तथा उन्मोचित बीउ बिजनको जातको प्रजननको व्यवस्था मिलाउने ।
- (ङ) विदेशबाट आयात हुने बीउ बिजनका जातहरू तथा नेपालभित्र उत्पादन भइरहेका रैथाने एवं स्थानीय जातको बालीको बीउ बिजनलाई अभिलेख गरी राखन तथा जात दर्ता गर्नको लागि समिति समक्ष सिफारिश गर्ने ।
- (च) निजी क्षेत्रलाई बीउ बिजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गर्नको लागि समितिसमक्ष सिफारिश गर्ने ।
- (छ) उन्मोचित बीउ बिजनको कुनै जात दर्ताबाट हटाउन आवश्यक देखिएमा सो जातलाई दर्ताबाट हटाउन समितिसमक्ष सिफारिश गर्ने ।
- (ज) उन्मोचित बीउ बिजनको जातको सम्बर्द्धन तथा संरक्षणको व्यवस्था मिलाउने ।
- (झ) जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्तासँग सम्बन्धित अन्य कार्य गर्ने ।

६. योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उपसमिति: समितिले नियम ३ को उपनियम (१) को खण्ड (ख) बमोजिम बीउ बिजनको उत्पादन, बिक्री वितरण तथा आपूर्ति सम्बन्धी

योजना तर्जुमा तथा अनुगमन गर्नको लागि गठन गर्ने योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उपसमितिमा देहाय बमोजिमका सदस्यहरू रहनेछन् -

(क)	सह-सचिव, योजना महाशाखा, कृषि विकास मन्त्रालय	- अध्यक्ष
(ख)	उप-महानिर्देशक, योजना, कृषि विभाग	- सदस्य
(ग)	निर्देशक, (बाली तथा बागवानी), नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	- सदस्य
(घ)	कार्यक्रम निर्देशक, बाली विकास निर्देशनालय, कृषि विभाग	- सदस्य
(ङ)	प्रमुख, सम्बन्धित बाली अनुसन्धान कार्यक्रम, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	- सदस्य
(च)	प्रबन्ध सञ्चालक, राष्ट्रिय बीउ बिजन कम्पनी लिमिटेड	- सदस्य
(छ)	प्रमुख, बीउ विज्ञान तथा प्रविधि महाशाखा, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	- सदस्य
(ज)	बीउ व्यवसायी संघमा प्रतिनिधित्व गर्ने बीउ बिजन उद्यमीमध्ये एक जना	- सदस्य
(झ)	प्रमुख, केन्द्र	- सदस्य-सचिव

७. योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: योजना

तर्जुमा तथा अनुगमन उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) बीउ बिजनको आपूर्ति सुचारु रूपले गर्ने व्यवस्था मिलाउन आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्वीकृतिको लागि समिति समक्ष पेश गर्ने ।
- (ख) मूल बीउ बिजन र प्रमाणित बीउ बिजनको व्यवस्था मिलाउने ।
- (ग) बीउ बिजन उत्पादन तथा बिक्री वितरण कार्यमा निजी तथा सरकारी क्षेत्रबीच समन्वय कायम गर्न समितिलाई सहयोग पुऱ्याउने ।
- (घ) स्वीकृत नीति अनुरूप बीउ बिजनको मूल्य तोक्ने ।
- (ङ) स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार बीउ बिजनको उत्पादन तथा खपतको अनुगमन गर्ने ।
- (च) बीउ बिजन उत्पादन तथा बिक्री वितरण सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।

८. गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमिति गठन: (१) समितिले नियम ३ को उपनियम (१) को खण्ड (ग) बमोजिम बीउ विजनको गुणस्तर निर्धारण, अनुमोदन तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने प्रयोजनको लागि गठन गर्ने गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमितिमा देहाय बमोजिमका सदस्यहरू रहने छन् ।

(क)	कार्यकारी निर्देशक, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	- अध्यक्ष
(ख)	निर्देशक, (बाली तथा बागवानी), नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	- सदस्य
(ग)	कार्यक्रम निर्देशक, सम्बन्धित निर्देशनालय, कृषि/पशु सेवा विभाग	- सदस्य
(घ)	प्रमुख, बीउ विज्ञान तथा प्रविधि महाशाखा, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	- सदस्य
(ङ)	प्रमुख बाली रोग विज्ञान महाशाखा, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	- सदस्य
(च)	प्रबन्ध सञ्चालक, राष्ट्रिय बीउ विजन कम्पनी लिमिटेड	- सदस्य
(छ)	प्रतिनिधि, बीउ विजन उद्यमी, बीउ व्यवसायी संघ	- सदस्य
(ज)	प्रमुख, सम्बन्धित बाली अनुसन्धान कार्यक्रम, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्	- सदस्य
(झ)	प्रमुख, केन्द्र	- सदस्य-सचिव

९. गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) कुनै पनि बीउ विजन बिक्री वितरण गर्नु अगावै गुणस्तर निर्धारण गर्नको लागि समिति समक्ष पेश गर्ने ।
- (ख) बीउ विजनको गुणस्तर अनुमोदनको लागि समिति समक्ष सिफारिश गर्ने ।

- (ग) समितिबाट अनुमोदित, उन्मोचित जातका बीउ विजनको प्रमाणीकरणको लागि गुणस्तरको न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण गरी स्वीकृतिको लागि समिति समक्ष पेश गर्ने ।
- (घ) बीउ विजनको गुणस्तरको न्यूनतम मापदण्ड प्रकाशन गर्ने ।
- (ङ) बीउ विजनको गुणस्तर निर्धारण अनुमोदन तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।

१०. उपसमितिहरूको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि: (१) उपसमितिहरूको बैठक सम्बन्धित उपसमितिको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

(२) उपसमितिको कूल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत सदस्यहरू उपस्थित भएमा उपसमितिको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(३) उपसमितिको बैठकको अध्यक्षता उपसमितिको अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा बैठकमा उपस्थित सदस्यले आफूहरूमध्येबाट छानेको सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।

(४) उपसमितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिनेछ ।

(५) उपसमितिले आवश्यक देखेमा नेपाल सरकारको कुनै अधिकृत वा अन्य कुनै विशेषज्ञलाई उपसमितिको बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(६) उपसमितिको बैठकको निर्णय उपसमितिको सदस्य-सचिवद्वारा प्रमाणित गरिनेछ ।

(७) उपसमितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि उपसमिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-३

बीउ विजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता सम्बन्धी व्यवस्था

११. बीउ विजनको अनुमोदन र उन्मोचन र दर्ता: (१) प्रजनकले नयाँ जातको बीउ विजनको अनिवार्य रूपमा अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गराउनु पर्नेछ ।

(२) नयाँ जातको बीउ विजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गराउन चाहने प्रजनकले त्यस्तो बीउ विजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गराउन (क) वा (ख) बमोजिमको ढाँचामा जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम पर्न आएको निवेदन उपर जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिले देहाय बमोजिमको कार्यविधि अपनाई नयाँ जातको बीउ विजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ताको लागि सिफारिश गर्नेछः-

(क) समितिले निर्धारण गरे बमोजिम बीउ विजनको विशिष्टता, एकरूपता र स्थायित्व भए नभएको जाँच गर्ने र आवश्यकतानुसार बीउ विजनको परीक्षण समेत गरी सर्वसाधारणको जानकारीमा ल्याउने,

(ख) खण्ड (क) बमोजिम परीक्षण गरी आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय समक्ष पठाउने,

१२. बीउ विजनको जात दर्ताको लागि निवेदन दिने: (१) विदेशबाट आयात गरिने बीउ विजनहरूलाई जात दर्ताको लागि आयातकर्ताले अनुसूची-१ को खण्ड (ग) बमोजिमको ढाँचामा जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ।

(२) नेपालमा परम्परादेखि प्रयोग गरिदै आएको स्थानीय जातको बीउ विजनहरूलाई राष्ट्रिय अभिलेखमा राख्न तथा जात दर्ता गर्नको लागि अनुसूची-१ को खण्ड (घ) बमोजिमको ढाँचामा जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ।

(३) उपनियम (१) र (२) बमोजिम पर्न आएका निवेदन उपर आवश्यक छानविन गरी जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिले जात दर्ता एवं सूचित गर्नको लागि समिति समक्ष सिफारिश गर्नेछ।

(४) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आनुवंशिक परिवर्तित बाली तथा जीवित रुपमा रुपान्तरित बालीको बीउको हकमा जैविक सुरक्षा विश्लेषण गरिएको प्रतिवेदन वा विवरणको आधारमा मात्र जात दर्ता गरिनेछ।

(५) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि वर्णनपुंशक प्रविधि (टर्मिनेटर टेक्नोलोजी) प्रयोग भएको बीउको जात दर्ता गरिने छैन ।

१३. **बीउ बिजनको अभिलेख:** (१) नयाँ जातको बीउ बिजन अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता भएपछि जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिले अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा सो को अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

(२) नयाँ जातको बीउ बिजन अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता भएपछि जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिले सम्बन्धित प्रजनकलाई अनुसूची-३ बमोजिमको ढाँचामा प्रमाणपत्र दिई सो को अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

(३) एक पटक सूचित गरेको बीउ बिजनको जात पछि उपयुक्त वा आवश्यक छैन भन्ने देखिएमा त्यस्ता बीउ बिजनको जातलाई सूचित बीउ बिजनको अभिलेखबाट हटाउन परेमा सो को सूचना नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

१४. **स्वामित्वको अधिकार:** (१) कुनै प्रजनकले आफूले प्रजनन् वा छनौट गरेको नयाँ जातको बीउ बिजनको स्वामित्वको अधिकार प्राप्त गर्न चाहेमा अनुसूची-४ को ढाँचामा समिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि त्यस्ता बीउ बिजनको उपयोगिता र महत्व समेतलाई विचार गरी समितिले त्यसको स्वामित्वको अधिकार सम्बन्धित प्रजनकलाई अनुसूची-५ बमोजिमको ढाँचामा दिनु पर्नेछ ।

(३) दुई वा दुईभन्दा बढी प्रजनकले एउटै प्रकारको नयाँ जातको बीउ बिजन प्रजनन् वा छनौट गरेमा वा गरेको प्रमाणित भएमा जसको निवेदन र बीउ बिजन पहिले दर्ता भएको छ उसैलाई स्वामित्वको अधिकार प्रदान गरिनेछ ।

परिच्छेद-४

केन्द्रको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तथा बीउ बिजन गुणस्तर सम्बन्धी व्यवस्था

१५. **केन्द्रको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार:** केन्द्रको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

(क) बीउ बिजन प्रमाणीकरणको लागि क्षेत्रीयस्तरका बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाहरू मार्फत बीउ बिजन प्रमाणीकरण तथा सुपरिवेक्षण गर्ने, गराउने,

- (ख) बीउ बिजनको गुणस्तर सम्बन्धी विवादको समाधानका लागि गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमिति समक्ष पेश गर्ने,
- (ग) क्षेत्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाहरूबाट प्रमाणीकरण गरी लगाइएको गुणस्तर संकेतपत्रको अभिलेख राख्ने,
- (घ) बीउ बिजन बिक्री वितरणको लागि यथार्थ संकेतपत्र अनिवार्य रूपमा राख्न लगाउने,
- (ङ) बीउ बिजन व्यवसायीहरूलाई अभिमुखीकरण तालिम दिने,
- (च) बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक र बीउ बिजन विश्लेषकलाई अनुमतिपत्र दिने परीक्षा सञ्चालन गर्ने,
- (छ) बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक र बीउ बिजन विश्लेषकलाई समितिले दिएको अनुमतिपत्रको लगत राख्ने,
- (ज) बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक र बीउ बिजन विश्लेषकहरूलाई तालिम दिने,
- (झ) आवश्यक शर्त तोकी मूल बीउ उत्पादन एवं जातीय विकास तथा सम्बर्धन गर्नका लागि निजी क्षेत्रलाई समेत सहभागी गराउने,
- (ञ) पैठारी गरेको र अनुमोदन, उन्मोचन तथा सूचित नभएका रैथाने एवं स्थानीय जातको बीउ बिजनको बिक्री वितरण तथा निर्यातमा बीउ बिजनको गुणस्तर नियमन गर्ने,
- (ट) अनुमतिपत्र प्राप्त बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक तथा बीउ बिजन विश्लेषकको कार्यको अनुगमन गरी समितिमा प्रतिवेदन पेश गर्ने,
- (ठ) बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाहरूको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गरी समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने,
- (ड) प्रजनकलाई प्रदान गरिएको स्वामित्व अधिकारको लगत राख्ने,
- (ढ) बाली निरीक्षक तथा बीउ बिजन नमूना सङ्कलकले दिएको सूचनाको अभिलेख राख्ने,
- (ण) बीउ बिजन सम्बन्धी सेवा बापतको शुल्क लिने,

- (त) समितिबाट अनुमोदन, उन्मोचन, भई दर्ता भएका सूचित जातहरूको गुणस्तर प्रमाणीकरण गर्ने प्रयोजनको लागि वाली निरीक्षकलाई वाली निरीक्षण गर्न लगाउने,
- (द) समितिबाट भएका निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

१६. **बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणीकरण:** (१) केन्द्रले बीउ विजनको गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धमा यथार्थ संकेतपत्र वा बीउ प्रमाणीकरण पद्धति अवलम्बन गर्न गराउन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको यथार्थ संकेतपत्र पद्धति अनुसार बीउको स्तरहरू देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) प्रजनन् बीउ
- (ख) श्रोत बीउ
- (ग) लेवल बीउ
- (घ) उन्नत बीउ

(३) उपनियम (१) बमोजिमको बीउ प्रमाणीकरण पद्धति अनुसार बीउको स्तरहरू देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) प्रजनन् बीउ
- (ख) मूल बीउ
- (ग) प्रमाणित बीउ
- (घ) उन्नत बीउ

(४) गुणस्तर नियन्त्रण गरिएका बीउ विजनको म्याद देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) सुरक्षितसाथ भण्डारण गरेको खण्डमा बीउ विजनको गुणस्तरको म्याद परीक्षण गरेको मितिले छ महिनासम्म,
- (ख) बीउको गुणस्तरको म्याद थप गर्नु पर्दा बीउ परीक्षणबाट उपयुक्त देखिएमा त्यस्तो बीउ विजनको म्याद छ महिनासम्म ।

परिच्छेद-५

बीउ बिजन सूचित सम्बन्धी व्यवस्था

१७. बीउ बिजन सूचित गर्नुपर्ने: कृषि अनुसन्धान प्रयोजनको लागि बाहेक बीउ बिजन आयात गरी बिक्री वितरण गर्नु अघि वा नेपालभित्र उत्पादन भइरहेको तर सूचित नभएका बीउ बिजन बिक्री वितरण वा निकासी गर्नु अघि सूचित गर्नु पर्नेछ ।

१८. सूचित बीउ बिजनको निकासी वा पैठारी: (१) कसैले यस नियमावली बमोजिम सूचित बीउ बिजनको निकासी तथा पैठारी गर्न चाहेमा पाँचसय रुपैयाँ दस्तुर तिरी अनुसूची-६ बमोजिमको ढाँचामा केन्द्रमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम प्राप्त निवेदनमा केन्द्रले सूचित बीउ बिजन निकासी वा पैठारी गर्न उपयुक्त छ छैन जाँचबुझ गरी उपयुक्त देखिएमा अनुसूची-७ बमोजिमको ढाँचामा अनुमति दिनेछ ।

(३) सूचित बीउ बिजनको निकासी वा पैठारी गर्दा अनुसूची-८ बमोजिमको विवरण समितिलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(४) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपालमा प्राकृतिक प्रकोप परेको अवस्थामा वा पैठारी गरिने बीउ बिजनको कारणले मानव, पशु, पन्छी तथा बिरुवाको स्वास्थ्य वा धार्मिक, सांस्कृतिक तथा वातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पार्ने देखिएमा त्यस्ता बीउ बिजनको पैठारी गर्नु पर्दा समितिको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

१९. सूचित बीउ बिजनको बिक्री वितरणका लागि अनुमतिपत्र: (१) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले सूचित बीउ बिजनको बिक्री वितरण सम्बन्धी कारोबार गर्न चाहेमा अनुमतिपत्रको लागि चार सय रुपैयाँ दस्तुर सहित सम्बन्धित कार्यालयमा अनुसूची-९ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएपछि सम्बन्धित कार्यालयले अनुसूची-१० बमोजिमको ढाँचामा अनुमतिपत्र दिई सो को जानकारी केन्द्रमा पठाउनु पर्नेछ ।

(३) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो नियमावली लागू हुनुभन्दा अघि दर्ता भएका बीउ बिजन व्यवसायीहरू यसै नियमावली बमोजिम दर्ता भएका मानिने छन् ।

२०. अनुमतिपत्र नवीकरण: (१) नियम १९ को उपनियम (२) बमोजिमको अनुमतिपत्र दुई वर्षसम्म बहाल रहनेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम अनुमतिपत्र बहाल रहने अवधि समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र सम्बन्धित कार्यालयबाट दुईसय रुपैयाँ दस्तुर तिरी अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनु पर्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम म्याद नाघेपछि कसैले त्यस्तो म्याद नाघी नवीकरण हुन नसकेको मनासिव कारण सहित अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि निवेदन दिन आएमा थप छ महिनासम्मको लागि सम्बन्धित कार्यालयले उपनियम (२) बमोजिम लाग्ने दस्तुरमा एकसय रुपैयाँ थप दस्तुर लिई नवीकरण गरी दिन सक्नेछ।

(४) यस नियममा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए पनि म्याद भित्र नवीकरण नगराइएमा नवीकरण हुन नसकेको मनासिव कारण देखाई निवेदन दिएमा सो को लागि लाग्ने दस्तुरको अतिरिक्त प्रत्येक वर्षको लागि दुई सय रुपैयाँका दरले दस्तुर लिई सम्बन्धित कार्यालयले त्यस्तो अनुमतिपत्र नवीकरण गरी दिन सक्नेछ।

२१. बीउ बिजन राखेको भाँडोमा संकेतपत्र सम्बन्धमा: सूचित बीउ बिजनको बिक्री वितरण गर्ने व्यक्ति वा संस्था आफूले बिक्री वितरण गर्ने बीउ राखेको भाँडोमा ऐनको दफा १३ मा उल्लेखित विवरणहरूको अतिरिक्त देहाय बमोजिमको विवरण उल्लेख गर्नु पर्नेछ :-

- (क) उत्पादन वर्ष,
- (ख) बीउ बिजनको परीक्षणको मिति,
- (ग) लट नं.,
- (घ) बीउ बिजन उपयुक्त हुने क्षेत्र,
- (ङ) बीउ बिजनको तौल,
- (च) बीउ बिजन बिक्री वितरण गर्ने व्यक्ति वा संघ संस्थाको नाम, लोगो र दस्तखत।

परिच्छेद-६

बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशाला अनुमतिपत्र र नवीकरण सम्बन्धी व्यवस्था

२२. प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन अनुमति सम्बन्धमा: (१) निजी क्षेत्रमा बीउ विजनको प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न देहाय बमोजिमको प्रक्रिया अपनाउनु पर्नेछ:-

- (क) निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न चाहने कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थाले अनुमतिको लागि अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा समिति समक्ष निवेदन दिने,
- (ख) खण्ड (क) बमोजिमको निवेदन साथ केन्द्रमा दुईहजार रुपैयाँ दस्तुर बुझाएको रसिद संलग्न राख्नु पर्ने,
- (ग) खण्ड (क) बमोजिम निवेदन दिँदा अनुसूची-११ मा उल्लेखित मेशिनरी उपकरण, रसायन, जनशक्ति तथा भौतिक पूर्वाधारहरू पूरा गरेको हुनु पर्ने,

(२) उपनियम (१) बमोजिमको प्रक्रिया पूरा भएमा समितिले प्रयोगशाला सञ्चालनको लागि अनुसूची-१२ बमोजिमको अनुमतिपत्र दिन सक्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम अनुमतिपत्र प्राप्त प्रयोगशालाले प्रयोगशाला सञ्चालनको क्रममा अनुमतिपत्रमा उल्लेखित शर्तहरू पालना नगरेको पाइएमा समितिले त्यस्तो प्रयोगशालाको अनुमतिपत्र रद्द गरी अनुसूची-१३ बमोजिमको सूचना दिनु पर्नेछ ।

२३. अनुमतिपत्रको नवीकरण: (१) नियम २२ बमोजिम प्रयोगशालालाई प्रदान गरिएको अनुमतिपत्र एक वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम अनुमतिपत्र बहाल रहने अवधि समाप्त भएको मितिले पैंतीस दिनभित्र एकहजार रुपैयाँ दस्तुर तिरी प्रयोगशालाले अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको म्याद नाघेपछि नवीकरण हुन नसकेको मनासिव कारण सहित कसैले अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि निवेदन दिन आएमा थप छ महिनासम्मको लागि उपनियम (२) बमोजिम लाग्ने दस्तुरमा उक हजार रुपैयाँ थप दस्तुर लिई नवीकरण गरी दिन सक्नेछ ।

(४) उपनियम (२) बमोजिम नवीकरण नगराएमा त्यस्तो अनुमतिपत्र स्वतः रद्द हुनेछ ।

२४. केन्द्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार: केन्द्रीय बीउ

बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) अन्तर्राष्ट्रिय बीउ परीक्षण संस्थाबाट पारित कार्यविधिको आधारमा बीउ बिजन परीक्षण सम्बन्धी कार्यविधि तयार गर्ने ।
- (ख) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ बिजनका नमूनाहरूको शुद्धता, उम्रने शक्ति, चिस्यान, स्वस्थ र ओजस परीक्षण गर्ने ।
- (ग) खण्ड (ख) बमोजिम परीक्षणको नतिजा समयमा नै सम्बन्धित पक्षलाई अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा उपलब्ध गराउने ।
- (घ) बीउ बिजनका नमूनाहरूको विश्लेषण प्रतिवेदन अद्यावधिक राख्ने ।
- (ङ) बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको कार्यमा एकरूपता कायम गर्न प्रयोगशालामा मध्यस्थ नमूना (प्रोफिसियन्सी स्याम्पल) पठाउने ।
- (च) परीक्षणको लागि प्राप्त नमूनाको गार्ड स्याम्पल परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म बीउ बिजनको गुणस्तरमा असर नपर्ने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने ।
- (छ) समिति र केन्द्रबाट प्राप्त निर्णय, सुझाव तथा निर्देशनहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

२५. क्षेत्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार: क्षेत्रीय बीउ

बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ बिजनका नमूनाहरू परीक्षण गर्ने ।
- (ख) खण्ड (क) बमोजिमका नमूना परीक्षण गरी अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित पक्षलाई नतिजा उपलब्ध गराउने ।
- (ग) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ बिजन प्रमाणीकरण गर्ने ।
- (घ) खण्ड (ग) बमोजिम भएको प्रमाणीकरणको अभिलेख अद्यावधिक गरी केन्द्रमा जानकारी पठाउने ।
- (ङ) बीउ प्रमाणीकरण संकेतपत्र (ट्याग) को माग अग्रिम रूपमा केन्द्रमा पठाउने ।

- (च) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई नमूना सङ्कलनबाट प्राप्त बीउ विजनका नमूनाहरू परीक्षण गर्ने ।
- (छ) खण्ड (च) बमोजिम प्राप्त नमूना परीक्षणको नतिजा छिटो साधनद्वारा नमूना सङ्कलनलाई जानकारी गराउने ।
- (ज) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण गरी प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना निर्धारित समयभित्र परीक्षण गरी प्रतिवेदन पठाउने ।
- (झ) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले दिएको सुझाव तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।
- (ञ) प्रयोगशालामा प्राप्त नमूना मध्ये कम्तीमा दश प्रतिशत नमूनाहरू केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा परीक्षणका लागि पठाउने ।
- (ट) गार्ड स्याम्पल परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म बीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने ।
- (ठ) समिति र केन्द्रबाट प्राप्त सुझाव तथा निर्देशनहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

२६. अन्य सरकारी प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार: अन्य सरकारी प्रयोगशालाका काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ विजनका नमूनाहरू परीक्षण गर्ने ।
- (ख) परीक्षण नतिजा अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने ।
- (ग) प्रयोगशालामा प्राप्त नमूनाहरू मध्ये कम्तीमा दश प्रतिशत नमूनाहरू केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा परीक्षणका लागि पठाउने ।
- (घ) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना समयभित्र परीक्षण गरी प्रतिवेदन पठाउने ।
- (ङ) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले दिएको प्राविधिक सुझाव तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

- (च) गार्ड स्याम्पल परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म बीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने ।
- (छ) समिति र केन्द्रबाट प्राप्त सुझाव तथा निर्देशनहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

२७. निजी क्षेत्रका बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार: निजी क्षेत्रका बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) समितिले स्वीकृत गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ बिजनका नमूनाहरू परीक्षण गर्ने ।
- (ख) परीक्षणको नतिजा अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने ।
- (ग) प्रयोगशालामा प्राप्त नमूना मध्ये कम्तीमा दश प्रतिशत नमूनाहरू केन्द्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालामा परीक्षणका लागि पठाउने ।
- (घ) केन्द्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना परीक्षण गरी प्रतिवेदन पठाउने ।
- (ङ) केन्द्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाबाट प्राप्त प्राविधिक विषयको सुझाव तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।
- (च) गार्ड स्याम्पल परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म बीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने ।
- (छ) बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशाला सञ्चालनको सम्बन्धमा अनुमतिपत्रमा तोके बमोजिमको शर्तहरू पालना गर्ने ।
- (ज) समिति र केन्द्रले दिएका सुझाव तथा निर्देशनहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

परिच्छेद-७

बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक, तथा बीउ बिजन विशलेषक सम्बन्धी व्यवस्था

२८. बाली निरीक्षक, बीउ विजन नमूना सङ्कलक, तथा बीउ विजन विश्लेषक:

बाली निरीक्षक, बीउ विजन नमूना सङ्कलक, तथा बीउ विजन विश्लेषकको योग्यता देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) नेपाली नागरिक भएको,
- (ख) मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा कृषिमा स्नातक उत्तीर्ण गरेको वा कृषिमा प्रमाणपत्र तह उत्तीर्ण गरी बीउ विजन उत्पादनमा कम्तीमा दश वर्ष अनुभव भएको,
- (ग) समितिबाट लिइने परीक्षा उत्तीर्ण भएको,
- (घ) खण्ड (ख) बमोजिम योग्यता पुगेको निजामती कर्मचारी भए निज सेवारत कार्यालयको स्वीकृति ।

२९. अनुमतिपत्र सम्बन्धमा: (१) ऐनको दफा १६ बमोजिम समितिले बाली निरीक्षण, बीउ विजन नमूना सङ्कलन तथा बीउ विजन विश्लेषण गर्नका लागि देहाय बमोजिमको विवरण सहित राष्ट्रिय दैनिकमा सूचना प्रकाशन गरी निवेदन माग गर्नेछः-

- (१) नागरिकताको प्रमाणपत्र
- (२) योग्यता
- (३) सरकारी कार्यालयमा कार्यरत भए सम्बन्धित कार्यालयको स्वीकृति
- (४) परीक्षा किसिम
- (५) परीक्षा दस्तुर
- (६) अन्य आवश्यक विवरणहरू ।

(२) बाली निरीक्षण, बीउ विजन नमूना सङ्कलन तथा बीउ विजन विश्लेषण सम्बन्धी व्यवसाय सञ्चालन गर्न चाहनेले अनुमतिपत्रको लागि उपनियम (१) बमोजिम समिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

३०. अनुमतिपत्रको लागि परीक्षा लिने: (१) बाली निरीक्षण, बीउ विजन नमूना सङ्कलन तथा बीउ विजन विश्लेषण गर्ने अनुमतिपत्रको लागि समितिले परीक्षा लिनेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको परीक्षा सम्बन्धी कार्यविधि समितिले निर्धारण गर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम लिइने परीक्षा दस्तुर तीन सय रुपैयाँ हुनेछ ।

(४) अनुमतिपत्रको लागि अनुसूची-१५ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(५) समितिले प्रत्येक विषयको लागि तीन सय रुपैयाँ दस्तुर लिई अनुसूची-१६ बमोजिमको ढाँचामा अनुमतिपत्र दिनु पर्नेछ ।

३१. अनुमतिपत्र नवीकरण: (१) नियम ३० को उपनियम (५) बमोजिम प्रदान गरिएको अनुमतिपत्र दुई वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।

(२) अनुमतिपत्र बहाल रहने अवधि समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र केन्द्रमा एकसय रुपैयाँ दस्तुर तिरी अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको म्याद नाघेपछि कसैले नवीकरण हुन नसकेको मनासिव कारण सहित अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि निवेदन दिन आएमा थप तीन महिनासम्मको लागि केन्द्रले उपनियम (२) बमोजिम लाग्ने दस्तुरमा तीनसय रुपैयाँ थप दस्तुर लिई नवीकरण गरी दिन सक्नेछ ।

(४) उपनियम (३) मा उल्लेखित समयावधि भित्र नवीकरण नगराएमा त्यस्तो अनुमतिपत्र स्वतः रद्द हुनेछ ।

३२. बाली निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार: बाली निरीक्षकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

(क) बीउ बालीको खेत तथा बीउ संकलन प्रक्रियाहरूको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने,

(ख) बीउ विजन व्यवसायीको अनुमतिपत्र तथा बीउ बजारको अनुगमन गर्ने,

(ग) खण्ड (ख) बमोजिम अनुगमन गर्दा अनुमतिपत्र नलिई बीउ विजन व्यवसाय सञ्चालन गरेको पाइएमा वा सूचित नभएको बीउ विजन बिक्री वितरण गरेको पाइएमा त्यसको जानकारी सम्बन्धित कार्यालय तथा नमूना सङ्कलकलाई दिनु पर्नेछ ।

- (घ) खण्ड (ग) बमोजिम कार्यालयको अधिकृत प्रतिनिधि वा नमूना सङ्कलकको रोहवरमा कम्तीमा दुईजना सर्वसाधारणको उपस्थितिमा अनुसूची-१७ बमोजिमको ढाँचामा मुचुल्का उठाई ऐन तथा यस नियमावलीको अधिनमा रही त्यस्ता बीउ बिजन जफत गर्नु पर्नेछ ।
- (ङ) खण्ड (घ) बमोजिम बीउ बिजन जफत गर्दा सर्वसाधारणको उपस्थिति हुन नसक्ने परिस्थिति भएमा वा उपस्थित हुन नमानेमा सो व्यहोरा उल्लेख गरी बीउ बिजन जफत गर्नु पर्नेछ ।
- (च) खण्ड (घ) बमोजिम बीउ बिजन जफत गर्दा अनुसूची-१८ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित बीउ बिजन बिक्रेतालाई सूचना दिई सो को जानकारी स्थानीय प्रशासन, कार्यालय, क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक, क्षेत्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशाला तथा समितिको सदस्य सचिवलाई दिनु पर्नेछ ।
- (छ) खण्ड (च) बमोजिम सूचना दिई जफत गरेको बीउ बिजन नमूना सङ्कलकको रोहवरमा सम्बन्धित कार्यालयमा अनुसूची-१९ बमोजिमको ढाँचामा बुझाई सो को जानकारी बीउ बिजन बिक्रेता, स्थानीय प्रशासन, क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, नमूना सङ्कलक, क्षेत्रीय बीउ बिजन प्रयोगशाला तथा समितिको सदस्य-सचिवलाई दिनु पर्नेछ ।
- (ज) खण्ड (घ) बमोजिम जफत गरिएको बीउ बिजन कार्यालयले तोकिए बमोजिमको प्रक्रिया अपनाई नष्ट गर्नु पर्नेछ ।

३३. बीउ बिजन नमूना सङ्कलकको काम, कर्तव्य र अधिकार: बीउ बिजन नमूना सङ्कलकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) बिक्री वितरण भैरहेको वा बिक्री वितरणको लागि राखिएको बीउ बिजनको भाँडामा संकेतपत्र र सो को विवरणहरू ठीक भए नभएको हेर्ने ।
- (ख) बिक्री वितरण भइरहेको बीउ बिजन सूचित भए नभएको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने ।
- (ग) बीउ व्यवसायीसँग अनुमतिपत्र भए नभएको जाँच गर्ने ।
- (घ) ऐनको दफा १३ को उपदफा १३.२ बमोजिम बीउ बिजन, बिक्री वितरण भए नभएको निरीक्षण गर्ने ।

- (ड) खण्ड (ख) र (ग) बमोजिम अनुगमन, निरीक्षण तथा जाँच गर्दा बीउ व्यवसायीले कृषि अनुसन्धानको प्रयोजनको लागि बाहेक सूचित नभएका बीउ बिजन विक्री वितरण गरेको वा अनुमतिपत्र नलिई बीउ बिजन व्यवसाय सञ्चालन गरेको पाइएमा तत्काल बाली निरीक्षकलाई छिटो माध्यमद्वारा खबर गर्नु पर्नेछ ।
- (च) खण्ड (क) बमोजिम निरीक्षण गरी बीउ बिजनको गुणस्तर यकिन गर्न तोकिए बमोजिमको प्रक्रिया अपनाई नमूना लिई केन्द्रीय वा सम्बन्धित क्षेत्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालामा परीक्षण गर्न पठाउने ।
- (छ) बीउ बिजन नमूना सङ्कलकले निरीक्षण गर्दा उपयुक्त नदेखिएमा वा परीक्षण पश्चात बीउ बिजनको गुणस्तर उपयुक्त नपाइएमा वा ऐन र नियमावली विपरीत कुनै काम कारवाही भए गरेको पाइएमा सम्बन्धित जिल्लाको सरकारी वकिलको राय लिई अनुसूची-२० बमोजिमको ढाँचामा मुद्दा हेर्ने अधिकारी समक्ष मुद्दा दायर गर्ने ।

३४. बीउ बिजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार: बीउ बिजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) नेपाल सरकार वा समितिले स्वीकृत गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ बिजनका नमूनाहरू परीक्षण गरी अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित पक्षलाई नतिजा उपलब्ध गराउने ।
- (ख) प्रयोगशालामा प्राप्त नमूनाहरूमध्ये कम्तीमा दश प्रतिशत नमूनाहरू तोके बमोजिम केन्द्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालामा पठाउने ।
- (ग) केन्द्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना परीक्षण गरी प्रतिवेदन पठाउने ।
- (घ) परीक्षणको लागि प्राप्त गार्ड नमूना परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म बीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने ।
- (ड) बीउ बिजन परीक्षण सम्बन्धमा समिति, केन्द्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाले दिएको सुझाव तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने ।

परिच्छेद-८

विविध

३५. **कार्य गर्न सक्ने:** यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि केन्द्र र सरकारी प्रयोगशालामा कार्यरत प्राविधिक अधिकृतहरूलाई गुणस्तर नियन्त्रण गर्ने प्रयोजनको लागि बाली निरीक्षक भई बाली निरीक्षण गर्न, बीउ विजन नमूना सङ्कलन भई कार्य गर्न तथा बीउ विजन विश्लेषक भई बीउ विजन परीक्षण गर्न कुनै पनि बाधा पर्ने छैन ।

३६. **क्षतिपूर्ति सम्बन्धमा:** (१) कसैले बिक्री वितरण गरेको बीउ विजनको गुणस्तर र गलत सूचनाको कारणले कसैलाई आर्थिक हानी नोक्सानी पुग्न गएमा मूल्याङ्कन समितिले गरेको मूल्याङ्कन र सिफारिशको आधारमा सम्बन्धित पक्षले कृषकलाई क्षतिपूर्ति दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको हानी नोक्सानीको मूल्याङ्कन गर्न देहाय बमोजिमको एक मूल्याङ्कन समिति रहनेछ:-

(क)	केन्द्रको प्रमुख	- संयोजक
(ख)	कार्यालयको वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत	- सदस्य
(ग)	नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषदको वैज्ञानिक	- सदस्य
(घ)	राष्ट्रिय बीउ विजन कम्पनी लिमिटेड वा नेपाल बीउ व्यवसायी संघ मध्येबाट समितिले तोकेको एकजना	- सदस्य
(ङ)	सम्बन्धित गाउँ विकास समिति/नगरपालिका वा निजको प्रतिनिधि	- सदस्य

३७. **मुद्दा हेर्ने अधिकारी:** (१) यस ऐन र नियमावली बमोजिमको मुद्दा हेर्ने, मुद्दाको कारवाही किनारा गर्ने अधिकार सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखलाई हुनेछ ।

(२) मुद्दा दायर गर्दा अनुसूची-२० र मुद्दा किनारा गर्दा अनुसूची-२१ बमोजिमको ढाँचामा गर्नु पर्नेछ ।

(३) यो नियमावली प्रारम्भ हुँदाका बखत क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालयमा दायर भै छिन्न बाँकी रहेका मुद्दाहरू यो नियमावली प्रारम्भ भएपछि जुन जिल्लासँग सम्बन्धित छन् सोही जिल्लाको कृषि विकास कार्यालयमा सार्नेछन् ।

३८. **पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) मुद्दा हेर्ने अधिकारीको निर्णयमा चित्त नबुझे फैसला भएको मितिले पैंतीस दिनभित्र सम्बन्धित क्षेत्रीय कृषि निर्देशक समक्ष अनुसूची-२२ बमोजिमको ढाँचामा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम दायर भएको पुनरावेदन सम्बन्धी मुद्दाको कारवाही पुनरावेदन भएको मितिले तीन महिनाभित्र किनारा गरी सक्नु पर्नेछ ।

(३) मुद्दाको पुनरावेदन उपर भएको कारवाहीको जानकारी सम्बन्धित पक्षलाई अनुसूची-२३ बमोजिमको ढाँचामा दिनु पर्नेछ ।

३९. **निर्देशिका बनाउने अधिकार:** समितिले ऐन र यस नियमको अधिनमा रही आवश्यक निर्देशिका बनाउन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशिका नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएपछि मात्र लागू हुनेछ ।

४०. **अनुसूचीमा हेरफेर तथा थपघट:** नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी आवश्यकता अनुसार अनुसूचीमा हेरफेर तथा थपघट गर्न सक्नेछ ।

४१. **खारेजी र बचाउ:** (१) बीउ विजन नियमावली, २०५४ खारेज गरिएको छ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको नियमावली भए गरेका काम कारवाही यसै नियमावली बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

अनुसूची-१

(नियम ११ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

खण्ड (क)

बीउ विजनको नयाँ जातको अनुमोदन, उन्मोचनका लागि पेश गर्ने निवेदन

श्री जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति,

.....

विषय: जात उन्मोचन गराई पाउँ ।

मैले/हामीले तल उल्लेखित नयाँ जातको बीउ विजन प्रजनन्/छनौट गरेको हुनाले उक्त जातको बीउ विजनको दर्ता/उन्मोचन स्वीकृतिको लागि यो निवेदन प्रस्तुत गरेको छु/गरेका छौं ।

प्रस्तावित नाम:

१. पृष्ठभूमि:
२. सामान्य जानकारी:
  - २.१ चलनचल्तीको नाम:
  - २.२ वानस्पतिक नाम:
  - २.३ वास्तविक नाम/परीक्षण गर्दा प्रयोग गरिएको सांकेतिक नाम:
  - २.४ वंश विवरण:
  - २.५ पुर्खा (प्रजननमा भाले र पोथी पुर्खाको रूपमा प्रयोग गरिएका जातहरू)^१
  - २.६ उद्गम देश:
  - २.७ सामाग्री स्रोत (संस्था, कृषक, कृषक समुदाय परीक्षणको नाम र यो सर्वप्रथम प्रयोगमा ल्याइएको वर्ष, आदि)
  - २.८ नेपालमा जातको परीक्षण गरिएको स्थान र वर्ष:

वर्ष	परीक्षण	स्थान	स्रोत/सन्दर्भहरू ^२

- २.९ कृषकहरूको खेतबारीको परीक्षण (फार्मर्स फिल्ड ट्रायल), सहभागितात्मक जाँच सुत्रांक सूचक र सरोकारवालाहरूको प्राथमिकता:^३

वर्ष	प्रयोग जाँच	अवस्थित	सरोकारवालाहरूको अभिरुचिका प्रमुख गुणहरू ^४				
			१	२	३	४	५

- २.१० सरोकारवालाहरूको समग्र प्राथमिकता:

३. बिरुवाका किसिमका लक्षणहरूको छोटकरी विवरण:

- ३.१ बाली सम्पादन गुणहरू^५ (एग्रोनोमिक ट्रेट्स)
  - ३.१.१ बिरुवाको उचाई (से.मी.):
  - ३.१.२ रोपेको दिन देखि फूल फुल्न लाग्ने समय:

- ३.१.३ रोपेको दिन देखि बाली पाक्न लाग्ने समय:
- ३.१.४ उब्जनी हुने (के.जी/हेक्टर):
- ३.१.५ उब्जनी अवयव (गाँजको संख्या, दानाको संख्या, दानाको तौल, आदि)
- ३.२ बालीको विषम परिस्थिति (वर्णन गर्नुहोस्):
  - ३.२.१ जैविक विषमता प्रतिको प्रतिक्रिया:
    - (क) कीरा फट्याङ्गा
    - (ख) रोगहरू
    - (ग) भारपात (केही छन् भने):
  - ३.२.२ पराजैविक विषमता प्रतिको प्रतिक्रिया:
- ३.३ बालीको आर्थिक महत्व राख्ने भागहरूको गुणस्तर
  - ३.३.१ पोषणिक गुणस्तर
  - ३.३.२ प्रशोधन गुणस्तर
  - ३.३.३ रसायनिक परिवर्तन जाँच (पाक गुणस्तर, स्वाद, बास्ना इत्यादि)
  - ३.३.४ अन्य विशेष गुण (केही भए)
- ३.४ अन्य चारित्रिक गुणहरू (भाँटिने, भण्डारण क्षमता, बजार सम्भावना आदि)
४. बाह्य आवरण सम्बन्धी चारित्रिक गुणहरू (मर्फोलोजिकल ट्रेट्स) (आयतन, आकार, रङ्ग आदि)
  - ४.१. कुनै पनि बालीको जातको प्रमाणीकता छुट्याउन सकिने विशेष चारित्रिक गुणहरू
  - ४.२ सुक्ष्मकणीय चारित्रिक गुणहरू (मलिकुलर ट्रेट्स) (यदि उपलब्ध छन् भने) ।
५. सिफारिश क्षेत्र:
  - ५.१ कृषि पर्यावरणीय क्षेत्र (तराई, पहाड, हिमाल आदि):
  - ५.२ चिस्यानको उपलब्धता (सिंचित, अर्ध सिंचित, वर्षाको पानीमा आधारित):
  - ५.३ बाली लगाउने समय र अवस्था (उदाहरणको लागि ढाव, खोरिया आदि):
  - ५.४ बाली चक्र:

५.५ उत्पादन र व्यवस्थापन पक्ष (यो जातको बाली व्यवस्थापन पक्ष सोही बालीको अन्य जातको बाली: व्यवस्थापन पक्ष भन्दा फरक भए विस्तृतरूपमा उल्लेख गर्नुहोस्):

५.६ आर्थिक विश्लेषण:

५.७ उन्मोचनको कारण:

६. बीउ विजन आपूर्ति व्यवस्था:

सि.नं.	बीउको किसिम	उपलब्ध परिमाण (के.जी.)	कहाँ प्राप्त हुन्छ
१.	प्रजनन/बीउ (ब्रिडर सीड)		सम्बन्धित व्यक्ति/संस्था
२.	मूल बीउ (फाउन्डेशन सीड)		
३.	अन्यस्तरका बीउ विजन		

प्रस्तावक

सही:

टेलिफोन नं.

नाम:

फ्याक्स नं.

दर्जा:

इमेल:

संस्थाको नाम:

वेबसाइट (आवश्यकता परेमा):

द्रष्टव्यः

- १ कृषकको जातको सम्बन्धमा पुर्खाको विवरण लागु नहुन सक्छ र वर्णशंकर जातको वंशजको खुलासा कम्पनीले गर्न वा नगर्न पनि सक्छ ।
- २ यो फारामको अन्त्यमा प्रयोगात्मक नतिजाको विवरण समावेश गर्नुहोस् र अनुसूचीका नम्बरहरू मात्र यहाँ उल्लेख गर्नुहोस् ।
- ३ सरोकारवालाहरू भन्नाले कृषक, उपभोक्ता, प्रशोधन उद्योग, व्यापारी, वीउ बिजन कम्पनी, एग्रीभेटहरूलाई बुझाउँछ ।
- ४ सरोकारवालाहरूको अभिरुचिको प्रमुख लक्षणहरूमा (१) बाली सम्पादन तथ्याङ्क (२) विषम परिस्थिति सहने क्षमता (३) गुणस्तर (४) आर्थिक महत्व (५) अन्य (केही भए वर्णन गर्नुहोस्) पर्दछन् । अन्त्यमा परीक्षणको नतिजाको विवरण संलग्न गर्नुहोस् र यसमा केवल अनुसूचीका नम्बर उल्लेख गर्नुहोस् ।
- ५ बाली नालीको जाति प्रजाति पिच्छे त्यस्ता गुणहरू फरक हुन सक्नेछन् ।
- ६ आर्थिक रूपले महत्वपूर्ण बालीको प्रमुख भागहरूमा गेडा/दाना/पात/जरा/डाँठ/टुप्पो/वल्ब/राइजोम/कोर्म/ट्युवर/डालो/रेशा इत्यादि पर्दछन् ।

खण्ड (ख)

(नियम ११ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

बालीको जातको सम्बन्धमा राष्ट्रिय बाली लगतमा दर्ताको लागि पेश गर्ने निवेदन

श्री जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति,

.....

विषय: बालीका जातहरू दर्ता गराई पाऊँ ।

मैले/हामीले तल उल्लेखित नयाँ जातको बीउ विजन प्रजनन गरेको/छनौट गरेकोले उक्त जातको बीउ विजनलाई बालीको जातहरूको राष्ट्रिय सूचीमा दर्ता गरी दिनु हुन यो निवेदन प्रस्तुत गरेको छु/गरेका छौँ ।

प्रस्तावित नाम:

१. पृष्ठभूमि:
२. सामान्य सूचना:
  - २.१ चलनचल्ती र वानस्पतिक नाम:
  - २.२ वास्तविक नाम/परीक्षण गर्दा प्रयोग गरिएको सांकेतिक नाम:
  - २.३ वंश विवरण:
  - २.४ उद्गम देश:
  - २.५ प्रविधि विकास गर्न प्रयोग गरिएको पद्धति:
  - २.६ सामाग्री स्रोत (संस्था, कृषक समुदाय, परीक्षणको नाम र यो सर्वप्रथम प्रयोगमा ल्याइएको वर्ष, आदि)
  - २.७ अनुसन्धानकर्ताले तर्जुमा गरी अनुसन्धानकर्ताले नै व्यवस्थापन गरेको कम्तीमा पनि दुई ऋतुको परीक्षणको तथ्याङ्क वा अनुच्छेद २.८ मा उल्लेखित तथ्याङ्क पेश गर्नु पर्नेछ ।

वर्ष	परीक्षण	स्थान	स्रोत/सन्दर्भहरू

२.८ कृषकहरूको खेतबारीको परीक्षण सहभागितामूलक तथ्याङ्क/सूचना (गुणात्मक र परिमाणात्मक) र सरोकारवालाहरूको प्राथमिकताहरूबाट लिइएको तथ्याङ्क^१

सि.नं	वर्ष	प्रयोग जाँच	अवस्थिति	सरोकारवालाहरूको अभिरुचिका प्रमुख गुणहरू ^२				
				१	२	३	४	५

२.९ सरोकारवालाहरूको समग्र प्राथमिकता:

३. जातीय गुणको छोटकरी विवरण:

३.१ बाली सम्पादन गुणहरू (एग्रोनोमिक ट्रेट्स)^३

३.१.१ बिरुवाको उचाई (से.मी.):

३.१.२ रोपेको दिन देखि फूल फुल्न लाग्ने समय:

३.१.३ रोपेको दिनदेखि बाली पाक्न लाग्ने समय:

३.१.४ उब्जनी हुने (के.जी/हेक्टर):

३.१.५ उब्जनी अवयव (उदाहरण: गाँजको संख्या, दानाको संख्या, दानाको तौल, आदि)

३.२ बालीको आर्थिक रूपमा महत्वपूर्ण भागको गुणस्तर:^४

३.२.१ भौतिक गुण (साइज, आकार, रङ्ग आदि)

३.२.२ प्रशोधन

३.२.३ रसायनिक परिवर्तनको जाँच (पाक गुणस्तर, स्वाद, बास्ना आदि)

३.२.४ अन्य विशेष गुण (केही भए)

३.३ अन्य चारित्रिक गुण (भाँटिने, भण्डारण क्षमता, बजार सम्भावना आदि)

४. जातीय पहिचानका लागि बाह्य आवरण सम्बन्धी विवरण (मर्फोलोजिकल ट्रेट्स) (आवश्यकतामा परेमा छुट्टै कागजको पाना प्रयोग गर्नुहोस्) ।

- ४.१ कुनै पनि बालीको जातको प्रमाणीकता छुट्याउन सकिने विशेष चारित्रिक गुणहरू:
- ४.२ सुक्ष्मकणीय चारित्रिक गुणहरू (मलिकुलर ट्रेट्स) (उपलब्ध छन् भने):
५. सिफारिश क्षेत्र:
- ५.१ कृषि पर्यावरणीय क्षेत्र (तराई, पहाड, हिमाल आदि):
- ५.२ चिस्यानको उपलब्धता (सिंचित, अर्ध सिंचित, वर्षाको पानीमा आधारित):
- ५.३ बाली लगाउने समय र अवस्था (उदाहरणको लागि ढाव, खोरिया आदि):
- ५.४ उत्पादन र व्यवस्थापन पक्ष (यो जातको बाली व्यवस्थापन पक्ष सोही बालीको अन्य जातको बाली व्यवस्थापन पक्ष भन्दा फरक भए विस्तृतरूपमा उल्लेख गर्नुहोस्):
- ५.५ बाली नालीको जातको राष्ट्रिय लगतमा सूचिकृत गर्नु पर्नाको कारण:

प्रस्तावक

सही:

नाम:

दर्जा:

संस्थाको नाम:

पत्राचार गर्ने ठेगाना:

टेलिफोन नं.

फ्याक्स नं.

इमेल:

वेबसाइट:

द्रष्टव्य:

- ^१ सरोकारवाला भन्नाले कृषक, उपभोक्ता प्रशोधन उद्योग, व्यापारी, बीउ बिजन कम्पनी एगोभेटहरूलाई बुझाउँछ ।

- २ सरोकारवालाहरूको अभिरुचिको प्रमुख लक्षणहरूमा (१) बाली सम्पादन तथ्याङ्क (२) विषम परिस्थिति सहने क्षमता (३) गुणस्तर (४) आर्थिक महत्व (५) अन्य (केही भए वर्णन गर्नुहोस्) पर्दछन् । अन्त्यमा परीक्षणको नतिजा विवरण संलग्न गर्नुहोस् र यसमा केवल अनुसूचीका नम्बर उल्लेख गर्नुहोस् ।
- ३ बालीको जात, जाति, प्रजाति पिच्छे त्यस्ता गुणहरू फरक हुन सक्नेछन् ।
- ४ आर्थिक रूपले महत्वपूर्ण बालीको प्रमुख भागहरूमा गेडा/दाना/पात/जरा/डाँठ/टुप्पो/वल्ब/राइजोम/कोर्म/ट्युवर/डालो/रेशा इत्यादि पर्दछन् ।

नेपाल कानून आयोग

खण्ड (ग)

(नियम १२ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

विदेशबाट आयात गरिने बीउ बिजनहरूलाई दर्ता गर्न आयातकर्ताले पेश गर्ने निवेदन

श्री जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति,

.....

विषय: जात दर्ता गराई पाऊँ ।

ऐनको दफा १५ मा उल्लेख भए अनुसार सूचित बीउ बिजन निकासी वा पैठारी गर्दा स्वीकृति लिनुपर्ने प्रावधान रहेको र सोही ऐनको दफा ११ (ख) अनुसार सूचित नभएका बीउ बिजन अनुसन्धान प्रयोजनको लागि बाहेक बिक्री वितरण गर्न समेत नपाइने हुँदा त्यस्ता सूचित नभएका बीउ बिजनहरू आयात गरी बिक्री वितरण गर्न सूचित गर्नु पर्ने भएकोले नियमानुसार आवश्यक विवरणहरू संलग्न राखी जात दर्ता एवं सूचित गरिदिनु हुन अनुरोध छ ।

दर्ता तथा सूचित गराउन चाहेको बीउ बिजनको विस्तृत विवरण:

१. बाली:
२. वानस्पतिक नाम:
३. पुरानो नाम:
४. नामाकरण गरेको नाम:
५. क्रस र पेडिग्री (प्यारेन्ट)^१:
६. उद्गम देश:
७. सामाग्री स्रोत (संस्था, कृषक समुदाय, परीक्षणको नाम र यो सर्वप्रथम प्रयोगमा ल्याइएको वर्ष, आदि):
८. अनुसन्धानकर्ताले तर्जुमा गरी अनुसन्धानकर्ताले नै व्यवस्थापन गरेको कम्तीमा पनि दुई ऋतुको परीक्षणको तथ्याङ्क वा अनुच्छेद ८.१ र ९ मा उल्लेखित तथ्याङ्क पेश गर्नु पर्नेछ ।
- ८.१ नेपालमा जातको परीक्षण गरिएका स्थान र वर्ष^२:

सि.नं.	वर्ष	परीक्षण	स्थान	स्रोत/सन्दर्भहरू

९. कृषकहरूको खेतबारीमा गरिएको परीक्षण सहभागितामूलक तथ्याङ्क/सूचना (गुणात्मक र परिमाणात्मक) र सरोकारवालाहरूको प्राथमिकताहरूबाट लिइएको तथ्याङ्क^३

सि.नं	वर्ष	प्रयोग/जाँच	स्थान	सरोकारवालाहरूको अभिरुचिका प्रमुख गुणहरू ^४				
				१	२	३	४	५

१०. बाली सम्पादन गुणहरू^५ (एग्रोनोमिक ट्रेट्स):

- १०.१ बोटको उचाई (से.मी.):
- १०.२ रोपेको दिन देखि फूल फुल्ल लाग्ने समय:
- १०.३ पाक्ने दिन:
- १०.४ उत्पादन के.जी/हेक्टर:
- १०.५ उब्जनीको अवयव (गाँजको संख्या, दानाको संख्या, दानाको तौल, आदि):
- १०.६ भौतिक गुण (आकार, आयतन, रङ्ग आदि):
११. बाह्य आवरण सम्बन्धी चारित्रिक गुणहरू:
१२. भौगोलिक क्षेत्रमा परीक्षण गरिएको तथ्याङ्कको आधारमा उपयुक्त क्षेत्र:
१३. बीउ रोप्ने समय:
१४. जात दर्ता गर्नुपर्ने कारणहरू:
१५. अन्य जातमा भन्दा फरक गुणहरू (डिस्टिङ्क्टेनेस):
१६. वर्णनपूसक प्रविधि (टर्मिनेटर टेक्नोलोजी) प्रयोग भएको छ वा छैन:
१७. आनुवांशिक परिवर्तित बालीको बीउ हो वा होइन:
१८. पेश गर्नुपर्ने बीउको नमूना^६:

निवेदक/संस्था वा निकायको:

सही:

नाम:

दर्जा:

संस्थाको नाम:

पत्राचार गर्ने ठेगाना:

टेलिफोन नं.

फ्याक्स नं.

इमेल:

वेबसाइट:

द्रष्टव्य:

- १ कृषकको जातको सम्बन्धमा पुर्खाको विवरण लागू नहुन सक्छ/वर्णशंकर जातको वंशजको खुलासा कम्पनीले गर्न वा नगर्न पनि सक्छ ।
- २ यो फारामको अन्त्यमा भौगोलिक क्षेत्रमा गरिएको प्रयोगात्मक नतिजाको दुई ऋतुको तथ्याङ्क समावेश गर्नुहोस् ।
- ३ सरोकारवालाहरू भन्नाले कृषक, उपभोक्ता, प्रशोधन उद्योग, व्यापारी, बीउ विजन कम्पनी, एग्रीभेटहरूलाई बुझाउँछ ।
- ४ सरोकारवालाहरूको अभिरुचिको प्रमुख लक्षणहरूमा (१) बाली सम्पादन तथ्याङ्क (२) विषम परिस्थिति सहने क्षमता (३) गुणस्तर (४) आर्थिक महत्व (५) अन्य पर्दछन् । अन्त्यमा परीक्षणको नतिजाको विवरण अनुसूचीका नम्बर उल्लेख गर्नु पर्ने ।
- ५ बालीनालीको जाति प्रजाति पिच्छे त्यस्ता गुणहरू फरक हुन सक्छन् ।
- ६ प्रस्तावित जातको एउटा नमूना जात अनुमोदन, उन्मोचन तथा दर्ता उपसमिति समक्ष पेश गर्नु पर्दछ । त्यस्तो नमूनाको परिमाण मसिना दाना हुने बालीको लागि ५० ग्राम, मध्यम दाना हुने बालीको लागि ५०० ग्राम र ठूला दाना हुने बालीको लागि एक किलोग्राम हुनु पर्दछ भने तरकारी बालीको हाइब्रीड बीउ विजनका लागि सानो आकारको र हलुका तौल हुने बीउको हकमा २० ग्राम (काउली, बन्दा, खुर्सानी, गाजर, गोलभेंडा, भण्टा, चम्सुर, आदि जस्ता बालीका बीउहरू) मध्यम आकारको हकमा २०० ग्राम (मूला, स्वीस चार्ड, राम तोरिया आदि जस्ता बालीका बीउहरू) र ठूला आकारको बीउको हकमा ५०० ग्राम (सीमी, बोडी, राजमा, भट्मास, केराउ आदि जस्ता बालीका बीउहरू) नमूना बुझाउनु पर्नेछ ।

खण्ड (घ)

(नियम १२ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

जात दर्ता गरी राष्ट्रिय अभिलेखमा राख्नको लागि दिने निवेदन

श्री जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति,
.....

विषय: जात दर्ता गराई पाऊँ ।

नेपालभित्र उत्पादन भैरहेको रैथाने एवं स्थानीय जातहरूलाई राष्ट्रिय अभिलेखमा राख्न जात दर्ता गरी सूचित गर्नु पर्ने भएकोले नियमानुसार आवश्यक विवरणहरू संलग्न राखी जात दर्ता एवं सूचित गरी दिनु हुन अनुरोध छ ।

दर्ता तथा सूचित गराउन चाहेको बीउ बिजनको विवरण:

१. बाली:
२. जात:
३. उद्गम स्थल:
४. उत्पादकत्व (के.जी./हे.):
५. खेतीको लागि उपयुक्त क्षेत्र:
६. जात दर्ता गर्नुपर्ने कारणहरू:
७. बीउ रोप्ने समय:
८. उक्त जातको विशिष्ट गुणहरू:

निवेदक/संस्था वा निकायको:

नाम, थर:

ठेगाना:

फोन नं.

मिति:

अनुसूची-२

(नियम १३ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गर्दा अभिलेख खुलाउनु पर्ने कुराहरू

१. बालीको किसिम:
२. स्वीकृत नाम:
३. सिफारिश गरिएको क्षेत्र:
४. ५०% फूल फुल्ने अवधि (दिनमा):
५. बाली पाक्ने अवधि (दिनमा):
६. उत्पादन क्षमता (किलोग्राम/हेक्टर):
७. विशिष्टता:
८. संकेत नम्बर (पेडिग्री):
९. फार्मर फिल्ड ट्रायलको नतिजा (सहभागितामूलक डाटा, जानकारी, सरोकारवालाको अभिरुचि र अन्य विवरणहरू भए सो समेत):
१०. प्रजनकको पूरा नाम र ठेगाना:
११. अनुमोदन, उन्मोचन दर्ता मिति:
१२. सिफारिश निर्णय नम्बर:
१३. प्रमाण पत्र नम्बर:
१४. प्रमाण पत्र दिएको मिति:

अभिलेख राख्ने व्यक्तिको

दस्तखत:

नाम, थर:

ठेगाना:

दर्जा:

मिति:

प्रमाणित गर्ने अधिकृतको

दस्तखत:

नाम, थर:

ठेगाना:

दर्जा:

मिति:

अनुसूची-३

(नियम १३ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता प्रमाण पत्र

जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति

.....

श्री .....

.....

तपाईंको/त्यस कार्यालयको मिति ..... को निवेदन उपर कारवाही हुँदा तपसिलमा लेखिए बमोजिमको बीउ विजनलाई बीउ विजन ऐन २०४५ र बीउ विजन नियमावली, २०६९ मा तोकिए बमोजिमका शर्त र बन्देजमा रहने गरी तपाईं/त्यस कार्यालयलाई यो प्रमाणपत्र प्रदान गरिएको छ ।

तपसिल

१. बालीको किसिम:
२. सिफारिश भएको नाम:
३. स्वीकृत क्षेत्र:
४. लागू हुने मिति:
५. स्वीकृत गर्दाका शर्तहरू:

प्रमाणित गर्ने अधिकृतको

सही:

नाम, थर:

दर्जा:

मिति:

अनुसूची-४

(नियम १४ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजनको स्वामित्वको अधिकारको लागि पेश गर्ने निवेदन

श्री सदस्य सचिवज्यू,

राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय

..... ।

विषय : .....

महाशय,

मैले/हामीले निम्न विवरणको नयाँ जातको बीउ बिजन प्रजनन्/छनौट गरेको हुनाले बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा ५ को उपदफा ५.६ बमोजिम स्वामित्वको अधिकार पाउँ भनी अनुरोध गर्दछु/गर्दछौं ।

- (क) बालीको किसिम:
(ख) जात:
(ग) स्तर:

निवेदकको:

सही:

नाम, थर:

ठेगाना:

फोन नं.:

मिति:

अनुसूची-५

(नियम १४ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजनको स्वामित्वको प्रमाण पत्र

नेपाल सरकार

कृषि विकास मन्त्रालय

राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय

श्री .....

.....

.....

तपाईंले मिति ..... मा बीउ बिजनको स्वामित्वको अधिकार पाउँ भनी दिनुभएको निवेदन र पेश गर्नुभएको विवरण बमोजिम समितिको मिति ..... को निर्णयानुसार तपाईंलाई निम्न विवरणको बीउ बिजनको निमित्त बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा ५ को उपदफा ५.६ तथा बीउ बिजन नियमावली, २०६९ को नियम १४ को उपनियम (२) बमोजिम यो स्वामित्वको प्रमाणपत्र प्रदान गरिएको छ ।

(क) बालीको किसिम:

(ख) जात:

(ग) स्तर:

प्रमाणित गर्ने अधिकृतको

सही:

नाम, थर:

दर्जा:

मिति:

अनुसूची-६

(नियम १८ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजनको निकासी वा पैठारीको लागि दिने निवेदन

श्री सदस्य सचिवज्यू,
राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय,
.....

विषय : .....

महाशय,

बीउ बिजन ऐन, २०४५ तथा बीउ बिजन नियमावली, २०६९ मा रहेको बीउ बिजन निकासी/पैठारी र यस सम्बन्धी अन्य प्रावधानहरू बमोजिम कार्य गर्न इच्छुक भएकोले मैले/हामीले निम्नलिखित सूचित बीउ बिजनको निकासी/पैठारी गर्न अनुमति पाउनको लागि यो निवेदन दिएको छु / छौं । निकासी / पैठारी गरिने बीउ बिजनको विवरण यसै साथ संलग्न छ । ऐनको दफा १५ बमोजिम सूचित बीउ बिजन निकासी/पैठारी गर्ने अनुमती पाउँ ।

(क) निवेदकको:

१. नाम, थर:
२. स्थायी ठेगाना:
३. पत्राचार गर्ने ठेगाना:
४. टेलिफोन नं.:

(ख) निकासी / पैठारी गरिने बीउ बिजन राख्ने ठाउँ:

(ग) निकासी / पैठारी गर्न चाहेको सूचित बीउ बिजनको:

१. बालीको किसिम:
२. जात:
३. स्तर:
४. परिमाण:

५. पैठारी गरिने बीउ बिजन उपयुक्त हुने क्षेत्र:
६. बिक्री वा वितरण गर्ने क्षेत्र:
७. निकासी / पैठारी गर्ने मिति:
८. निकासी / पैठारी गर्ने देश र कम्पनी वा संस्था:
९. बीउ बिजन सूचित भएको प्रमाणित कागजातको प्रतिलिपि:

बीउ बिजन निकासी / पैठारी गर्दा त्यस समितिले निर्धारण गरे बमोजिमको परिमाणमा नमूना उपलब्ध गराउनेछु ।

निवेदकको:

दस्तखत:

नाम, थर:

ठेगाना:

मिति:

नेपाल कानून आयोग

अनुसूची-७

(नियम १८ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

सूचित बीउ बिजन निकासी वा पैठारी अनुमतिपत्र

नेपाल सरकार

कृषि विकास मन्त्रालय

राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय

श्री .....

.....

.....

विषय : .....

अनुमतिपत्र नं.:-

तपाईंले मिति ..... मा सूचित बीउ बिजनको निकासी/पैठारी गर्न अनुमति पाउँ भनी दिनु भएको निवेदन र पेश गर्नु भएको विवरण बमोजिम देहाय बमोजिमको शर्त तथा बन्देजको पालना गर्ने गरी सूचित बीउ बिजनको निकासी/पैठारी गर्न यो अनुमतिपत्र दिइएको छ ।

शर्त तथा बन्देज:

१. सम्बन्धित अधिकारीले खोजेमा यो अनुमतिपत्र देखाउनु पर्नेछ ।
२. यो अनुमतिपत्र जारी भएको मितिले एक वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।
३. समितिबाट निरीक्षण गर्न आएको बेलामा सूचित बीउ बिजन राखिएको ठाउँको निरीक्षण गर्न दिनु पर्नेछ ।
४. बीउ बिजन ऐन, २०४५ तथा बीउ बिजन नियमावली, २०६९ अन्तर्गत रही काम कारबाही गर्नु पर्नेछ ।

अनुमतिपत्र दिने अधिकारीको:-

सही:

नाम, थर:

दर्जा:

मिति:

अनुसूची-८

(नियम १८ को उपनियम (३) सँग सम्बन्धित)

सूचित बीउ बिजन निकासी वा पैठारी गर्दा पेश गर्नुपर्ने विवरण

श्री सदस्य सचिवज्यू,

राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय,

.....

विषय : .....

महाशय,

मेरो/हाम्रो उद्योग बीउ बिजन निकासी वा पैठारी गर्ने उद्देश्यले स्थापित भएको व्यहोराको प्रमाणित कागजात यसै विवरण साथ संलग्न राखी बीउ बिजन ऐन, २०४५ को उपदफा १५.३ बमोजिम मैले/हामीले निम्न विवरणको सूचित बीउ बिजन निकासी/पैठारी गर्न लागेकोले देहाय बमोजिमको विवरण उपलब्ध गराएको व्यहोरा अनुरोध गर्दछु/गर्दछौं ।

- (क) बालीको किसिम:
- (ख) जात:
- (ग) स्तर:
- (घ) परिमाण:
- (ङ) बिक्री वितरण गरिने क्षेत्र:
- (च) बीउ बिजन उपयुक्त हुने क्षेत्र:
- (छ) बीउ बिजन सूचित भएको प्रमाणित कागजातको प्रतिलिपि:
- (ज) बीउ बिजन उद्योग, निकासी वा पैठारी गर्ने उद्देश्यले स्थापित भएको व्यहोरा प्रमाणित गर्ने कागजातको प्रतिलिपि:

निवेदकको:

दस्तखत:

नाम, थर:

ठेगाना:

फोन नं.:

मिति:

अनुसूची-९

(नियम १९ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजनको बिक्री वितरण सम्बन्धी कारोवार गर्न दिने निवेदन

विषय : अनुमतिपत्र पाउँ ।

श्री प्रमुखज्यू,

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय

.....

मेरो/हाम्रो निम्न विवरण भएको पसल/कम्पनी बीउ बिजन ऐन २०४५, बीउ बिजन नियमावली २०६९ को परिधिभित्र रही बीउ बिजन व्यवसाय सञ्चालन गर्न इच्छुक भएकोले सो को अनुमतिपत्रका लागि तोकिएको कागजात थान ..... साथ आफूसँग भएको पूर्वाधारको विवरण सहित यो निवेदन पेश गरेको छु / गरेका छौं ।

निवेदकको विवरण:

१. व्यक्ति/कम्पनी/संस्था/समूहको नाम:

ठेगाना:

फोन नं./फ्याक्स:

इमेल:

२. पसलहरूको ठेगाना:

(माथिको भन्दा फरक भएमा)

३. बीउ बिजन भण्डार वा गोदामहरूको ठेगाना:

४. बीउ बिजनको अलावा कारोवार गर्ने अन्य सामग्रीहरू (यदि भए):

(विषादी, पशुपंछी, औषधि, मलखाद, इत्यादि) उल्लेख गर्नुपर्ने ।

५. कम्पनीको कर्मचारीको विवरण:

क्र.सं.	पद	कर्मचारीको संख्या	शैक्षिक योग्यता	बीउ विजन उत्पादन तथा व्यवस्थापन (परिचालन, परीक्षण, भण्डारण र प्रयोग) तालिम
१				
२				
३				
४				
जम्मा				

६. पसल/भण्डारको निर्माण

- भूईँ कंक्रीटको हो वा होइन
- अन्य के हो खुलाउने .....
- पर्खाल/भित्ता कंक्रीटको हो वा होइन
- अन्य के हो खुलाउने .....
- पानी पस्ने वा नपस्ने
- मर्मत हुने वा नहुने
- फोहर निस्कासन व्यवस्था राम्रो छ वा छैन
- भेन्टिलेसन व्यवस्था राम्रो छ वा छैन

७. पसल/भण्डार व्यवस्थापन

- पसल/भण्डारको रेकर्ड (आयात तथा बिक्री वितरण) राखिने गरिएको वा नगरिएको
- बीउ विजन परीक्षण गर्ने गरिएको वा नगरिएको
- प्रमाणीकरण वा यथार्थ संकेतपत्र लगाउने गरिएको वा नगरिएको
- यदि लगाइएको भए आवश्यक विवरण छ वा छैन
- प्रमाणीकरणको निस्सा सहित थैला बन्दी अवस्थामा बिक्री वितरण भएको छ वा छैन
- बीउ विजन व्यवसायीले यथार्थ संकेतपत्र लगाउने हो भने सो को लोगो दर्ता गरिएको छ वा छैन
- बीउ राख्ने भाँडा वा थैलाको प्रयोग विवरण

(क)

(ख)

(ग)

- भण्डार सरसफाईको स्थिति ( ) राम्रो वा ( ) नराम्रो
- भण्डारमा बीउको लट ( ) बनाइने वा ( ) नबनाइने
- बीउको लटमा लटको विवरण ( ) राखिएको वा ( ) नराखिएको
- भुईमा काठको फल्याकको प्रयोग भएको ( ) छ वा ( ) छैन
- भित्ता र बीउको चाडको बीचको दूरी आवश्यकता अनुसार कायम ( ) भएको वा ( ) नभएको
- भएको भए कति दूरी छ ? ..... से.मि.
- धुवाँउने विषादी प्रयोग ( ) गरिन्छ वा ( ) गरिँदैन
- यदि प्रयोग गरिन्छ भने प्रयोग गर्न सुरक्षित ( ) छ वा ( ) छैन
- भ्याल, ढोका, भेन्टिलेसन राम्रोसँग हावा नछिर्ने गरी बन्द गर्न ( ) सकिन्छ वा ( ) सकिँदैन
- पसल/भण्डारमा बीउ विजन बाहेक अन्य के के राखिएको छ ?
  - क. मल
  - ख. विषादी
  - ग. भेटेनरी सामग्री
  - घ. पुरानो बीउ विजन (यदि छ भने के कति छ विवरण दिनु पर्ने)
  - ङ. यी माथिका वस्तुहरू राखिएको भाँडाको अवस्था दुरुस्त ( ) छ वा ( ) छैन
  - च. अन्य
- सम्पूर्ण स्टाफलाई बीउ विजन, विषादि तथा पसल र भण्डारणमा भएको वस्तुबारे जानकारी दिने गरिएको ( ) छ वा ( ) छैन
- पसल/भण्डारणमा जैविक सुरक्षणका नियमहरू पालना ( ) भएको वा ( ) नभएको
- विषादी प्रयोग गर्दा वा विषादी प्रयोग गरेको वस्तु उपयोग गर्दा एप्रोन, मास्क, पञ्जा, इत्यादिको प्रयोग भएको ( ) छ वा ( ) छैन
- विषादी प्रयोग पछि लुगा ( ) फेरिन्छ वा ( ) फेरिँदैन
- साबुन पानीले हात मुख धुने गरिएको ( ) छ वा ( ) छैन

- पोखिएका वस्तुहरू सफा गर्न वा फाल्न कुचो, भाँडो वा अन्य आवश्यक वस्तु
( ) छ वा ( ) छैन
- प्रत्येक आर्थिक वर्षको बाली मौसम समाप्ती भएको एक महिनाभित्र वर्षभरी गरेको कारोबारको विवरण राष्ट्रिय बीउ विजन समितिमा उपलब्ध गराउनु पर्ने र सो को जानकारी सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालय वा क्षेत्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा पनि उपलब्ध गराउनु पर्नेमा सो गरिएको ( ) छ वा ( ) छैन
- सम्बन्धित निकायले माग गरेको विवरण समयमा उपलब्ध गराउनु पर्नेमा सो गरिएको ( ) छ वा ( ) छैन

निवेदकको हस्ताक्षर:

निवेदकको नाम:

पद (यदि कम्पनी तथा संघ संस्था भएमा):

नागरिकता नं. र जिल्ला:

फोन नं.:

मिति:

कार्यालय प्रयोजनको लागि

निवेदन प्राप्त मिति:

निर्णय र निर्णय मिति:

बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रलाई जानकारी दिएको मिति:

अनुसूची-१०

(नियम १९ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजनको बिक्री वितरण सम्बन्धी अनुमतिपत्र

नेपाल सरकार

कृषि विकास मन्त्रालय

कृषि विभाग

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय

हालसालै खिचेको
पासपोर्ट
साईजको फोटो

अनुमतिपत्र

अनुमतिपत्र नं.

जारी मिति:

यस कार्यालयको मिति ..... को निर्णय अनुसार निम्न बमोजिमको विवरण भएको श्री ..... लाई बीउ बिजन नियमावली, २०६९ को नियम १९ उपनियम (२) बमोजिम बीउ बिजन व्यवसाय सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गरिएको छ।

विवरण:

१. प्रोप्राईटर/व्यवस्थापकको:

नाम, थर:

स्थायी ठेगाना:

हालको ठेगाना:

२. व्यवसायी/संघ/संस्था/कम्पनीको ठेगाना:

.....

प्रमुख

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
कृषि विभाग

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, ...

अनुमतिपत्रको नवीकरण विवरण

अनुमतिपत्र नं.

जारी मिति:

नवीकरण मिति	नवीकरण अवधि		नवीकरण दस्तुर बुझाएको रसिद/भौचर नं. र मिति	नवीकरण गर्ने अधिकृतको दस्तखत
	देखि	सम्म		

अनुसूची-११

(नियम २२ को उपनियम (१) खण्ड (क) सँग सम्बन्धित)

निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालनको लागि दिने निवेदन

श्री सदस्य-सचिव ज्यू,
राष्ट्रिय बीउ विजन समिति
हरिहरभवन, ललितपुर ।

विषय : प्रयोगशाला सञ्चालनको लागि अनुमतिपत्र सम्बन्धमा ।

महाशय,

मैले/हामीले बीउ विजन ऐन, २०४५ र बीउ विजन नियमावली, २०६९ बमोजिम निजीस्तरमा बीउ विजन प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न चाहेकोले म/हामीसँग देहाय बमोजिमको मेशिनरी, उपकरण, रसायन, भौतिक पूर्वाधार र जनशक्ति भएको व्यहोरा जानकारी गराउँछु/गराउँछौं । बीउ विजन नियमावली, २०६९ मा उल्लेखित शर्तहरू पालना गर्ने गरी प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्ने अनुमतिपत्र पाउनको लागि निवेदन पेश गरेको छु/गरेका छौं ।

निवेदकको

दस्तखत:

नाम, थर:

ठेगाना:

मिति:

मेशिनरी, उपकरण, रसायन, भौतिक पूर्वाधार तथा जनशक्तिको विवरण:

सि.नं.	विवरण	न्यूनतम परिमाण	मौज्दात परिमाण
क	नमूना मिश्रण तथा खण्डीकरण		
	१. विभिन्न आकारका स्लिभ ट्रायरहरू	१ सेट	
	२. सिड डिभाइडर - बुनर वा ग्यामेट	१	

	३. सिड डिभाइडर - स्वाइल वा रिफील टाईप ४. स्याम्पल प्यान (विभिन्न आकारका) ५. टप लोडिङ्ग ब्यालेन्स (क्षमता २ के.जी.सम्म, दशमलवको १ स्थानसम्म)	१ आवश्यकता अनुसार १	
ख	बीउको शुद्धता परीक्षण १. डायफोनोस्कोप २. फोरसेप, स्पाचुला, ब्रश, वाचग्लास ३. म्याग्निफायर ४. स्टेरियो-वाईनोकुलर माइक्रोस्कोप ५. सिभ (विभिन्न आकारका जाली सहित) ६. एल्युमिनियमका ट्रेहरू	१ आवश्यकता अनुसार १ १ १ सेट आवश्यकता अनुसार	
ग	बीउको उमारशक्ति परीक्षण १. वाक इन जर्मिनेटर वा सिड जर्मिनेटर २. थर्मोमिटरहरू ३. पेट्रिडिस ४. रेफ्रिजेरेटर ५. प्लास्टिक ट्रेहरू ६. जर्मिनेशन तथा फिल्टर पेपर ७. ग्लासवेयर (बिकर, मेजरिङ्ग सिलिन्डर, पिप्पेट, कोनिकल फ्लास्क) ८. स्कालपेल ९. चपिङ्ग बोर्ड १०. हाईग्रोमिटर	१ आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार १ आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार १ बट्टा १ १	
घ	बीउको चिस्यान परीक्षण १. सिभ सेट (०.५, १, २, ४ मि.मि. का जाली सहित) २. सिड ग्राईन्डर ३. डेसिकेटर (सिलिका जेल सहित) ४. एल्युमिनियम क्यानहरू	१ सेट १ १ आवश्यकता अनुसार १	

	५. टोङ्ग ६. तापरोधक हातेपन्जा ७. हटएअर ओभन (३०० डि.से. सम्म) ८. इलेक्ट्रोनिक व्यालेन्श (०.००० ग्रामसम्म)	१ १ १	
ड	अन्य विविध औजारहरू १. क्याल्कुलेटर २. वाष्पकरण युनिट वा युरोगार्ड ३. भित्तेघडी ४. प्लास्टिकका बाल्टीनहरू ५. कम्प्युटर तथा प्रिन्टर ६. किताब/पुस्तकालय ७. एप्रोन ८. प्राथमिक उपचार किट ९. फायर एक्स्टिंगुइशर	१ १ १ ३ १ सेट आवश्यकता अनुसार २ १ सेट १	
च	ल्याब केमिकलहरू १. जिब्रेलिक एसिड २. पोटासियम नाइट्रेट ३. सोडियम र हाईपोक्लोराइड ४. सोडियम हाइड्रोक्साइड ५. सल्फ्यूरिक एसिड ६. नाईट्रिक एसिड	आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार	
छ	भौतिक पूर्वाधार: निम्न शाखा सहितको प्रयोगशाला १. नमूना प्राप्ति तथा दर्ता कोठा २. ड्राई रूप (शुद्धता परीक्षण) ३. वेट रुम (जर्मिनेशन परीक्षण) ४. बीउ परीक्षण स्थल ५. प्राविधिक कक्ष ६. प्रशासन कक्ष ७. नमूना भण्डार		

ज	जनशक्ति:		
	१. बीउ विश्लेषक (अधिकृत स्तर)	१	
	२. प्रयोगशाला सहायक (प्राविधिक)	१	
	३. कार्यालय सहयोगी	१	

- ◆ चिस्यान परीक्षणको लागि तोकिएको दशमलवको तीन स्थानसम्म जोखे तराजु नै शुद्धता विश्लेषणको लागि पनि प्रयोग गर्न सकिनेछ तर चिस्यान परीक्षण नगर्ने भए शुद्धता परीक्षणको लागि दशमलवको तीन स्थानसम्म जोखे तराजु अनिवार्य रूपमा हुनु पर्नेछ ।
- ◆ प्रयोगशालामा काम गर्ने प्रयोगशाला सहायक कम्तीमा एस.एल.सी. उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ ।

नेपाल कानून आयोग

अनुसूची-१२

(नियम २२ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालनको लागि दिने अनुमतिपत्र

श्री .....

.....

विषय : अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको ।

महाशय,

तपाईं/त्यस कार्यालय/त्यस संस्थाले निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गरी पाउँ भनी समिति समक्ष दिनु भएको निवेदन उपर कारवाही हुँदा बीउ विजन ऐन, २०४५ को उपदफा ९.४ तथा बीउ विजन नियमावली, २०६९ को नियम २२ को परिधिभित्र रही निजी स्तरमा बीउ विजन प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न यो अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको छ ।

अनुमतिपत्र प्रदान गर्ने अधिकारीको

दस्तखतः

नाम, थरः

दर्जा: सदस्य सचिव, राष्ट्रिय बीउ विजन समिति

मिति:

नेपाल सरकार

कृषि विकास मन्त्रालय

राष्ट्रिय बीउ विजन समितिको सचिवालय

.....

अनुमतिपत्रको नवीकरण विवरण

अनुमतिपत्र नं.

जारी मिति:

नवीकरण मिति	नवीकरण अवधि		नवीकरण दस्तुर बुझाएको रसिद/भौचर नं. र मिति	नवीकरण गर्ने अधिकृतको दस्तखत
	देखि	सम्म		

प्रयोगशाला सञ्चालनको क्रममा देहायका शर्तहरू पालना गर्नु पर्नेछ -

- (१) बीउ विजन विश्लेषकले बीउ विजन विश्लेषण गर्ने अनुमतिपत्र बीउ विजन नियमावली बमोजिम नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।
- (२) प्रयोगशालाको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्दा अनुमतिपत्र प्राप्त गर्दाको अवस्थामा उल्लेख गरिए अनुसारको मेशिनरी तथा उपकरण, जनशक्ति र भौतिक पूर्वाधार पूरा गरेको हुनु पर्नेछ ।
- (३) मेशिनरी तथा उपकरणहरू विग्रेको अवस्थामा तत्काल केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा जानकारी दिनु पर्नेछ र यसरी जानकारी दिएको मितिबाट बढीमा ३ महिनाभित्र उक्त मेशिनरी उपकरणको मर्मत वा नयाँ व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (४) जनशक्तिमा हेरफेर हुन सक्ने अवस्था आएमा तत्काल केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा जानकारी दिई बढीमा ६ महिनाभित्र जनशक्तिको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (५) मेशिनरी, उपकरण र जनशक्तिको कारणवश हेरफेर हुने भएमा उक्त मेशिनरी, उपकरण तथा जनशक्तिको उपयुक्त व्यवस्था नगरी बीउ विजन विश्लेषण गर्न पाइने छैन ।
- (६) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाबाट अनुगमन तथा निरीक्षणको क्रममा दिएको सुझावहरू पालना गर्नुपर्नेछ ।

अनुसूची-१३

(नियम २२ को उपनियम (३) सँग सम्बन्धित)

अनुमतिपत्र रद्द सम्बन्धी सूचना

श्री .....

.....

विषय : अनुमतिपत्र रद्द गरिएको सूचना ।

महाशय,

तपाईं/त्यस कार्यालय/त्यस संस्थाले राष्ट्रिय बीउ विजन समितिबाट मिति ..... मा प्रदान गरिएको अनुमतिपत्र बमोजिम निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना तथा सञ्चालन भैरहेकोमा बीउ विजन ऐन, २०४५ र बीउ विजन नियमावली, २०६९ ले तोके बमोजिमका सेवा र शर्तहरू मध्ये निम्न शर्तहरू पालना नभएको पाइएकोले राष्ट्रिय बीउ विजन समितिको निर्णय बमोजिम मिति ..... देखि लागू हुने गरी तपाईं/त्यस कार्यालय/त्यस संस्थाले निजी स्तरमा बीउ विजन प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न प्राप्त गर्नु भएको अनुमतिपत्र रद्द गरिएको व्यहोरा सूचित गर्दछु ।

अनुमतिपत्र रद्द गर्ने अधिकारीको

दस्तखतः

नाम, थरः

दर्जा: सदस्य सचिव, राष्ट्रिय बीउ विजन समिति

मिति:

पालना नभएका सेवा र शर्तहरू:

१.

२.

३.

४.

अनुसूची-१४

(नियम २४ को खण्ड (ग), नियम २५ को खण्ड (ख), नियम २६ को खण्ड (ख), नियम २७ को खण्ड (ख) र नियम ३४ को खण्ड (क) सँग सम्बन्धित)

खण्ड क

सम्पूर्ण परीक्षणको प्रतिवेदन

..... प्रयोगशाला

.....

बीउ विश्लेषण प्रतिवेदन

नमूना प्राप्त मिति:

बाली:

परीक्षण नं.

जात र स्तर:

परीक्षण शुरू गरेको मिति:

लट नं.

बीउको स्तर:

नमूना पठाउनेको नाम:

परीक्षण सिद्धिएको मिति:

ठेगाना:

लटको परिमाण:

नमूना लिनेको नाम:

उत्पादन वर्ष:

ठेगाना:

परीक्षण तरिका:

नमूना लिएको मिति:

तापक्रम:

बीउ विश्लेषण प्रतिशत

शुद्ध बीउ	अन्य बालीको बीउ	भारपातको बीउ	निष्कृत्य पदार्थ	चिस्यान	१००० दानाको तौल (ग्राममा)	उम्रने शक्ति	कैफियन

अन्य बालीको बीउ: १००० ग्राममा
प्रकार/संख्यामा:

भारपातको बीउ: १००० ग्राममा
प्रकार/संख्यामा:

अन्य जातको बीउ:
१००० ग्राममा
प्रकार/संख्यामा

कडा बीउ:

स्वच्छ बीउ:

बिकृत बेर्ना:

मृत बीउ:

प्राप्त नमूना (उपचार गरिएको/नगरिएको):

चिस्यान परीक्षण विधि:

कैफियत:

( ) असल बीउ	( ) बीउको लागि प्रयोग गर्न नहुने
( ) अन्य गुणस्तर ठिक भए तापनि उम्रने शक्ति कम प्रमाणीकरणको लागि/यथार्थ संकेत पत्रको लागि	( ) नमूनाको जात नमिलेको
( ) बीउको न्यूनतम स्तरमा ल्याउन भारपातको बीउ बढी भएकोले अझ सफा गर्नुपर्ने ।	( ) पूरा विश्लेषण गर्न बीउ कम
( ) बीउको न्यूनतम स्तरमा ल्याउन निष्कृत्य पदार्थ बढी भएकोले अझ सफा गर्नेपर्ने ।	( ) ज्यादै कीरा लागेको
( ) बीउको न्यूनतम स्तरमा ल्याउन चिस्यान बढी भएकोले अझ सुकाउनु पर्ने ।	( ) ज्यादै रोग लागेको

द्रष्टव्य:

१. यो प्रतिवेदनका नतिजाहरू नमूनामा आधारित छन् । अतः यो नतिजा काममा ल्याउँदा नमूनाले बीउको सम्पूर्ण परिमाणलाई प्रतिनिधित्व गर्ने हुनुपर्छ । यदि यस्तो छैन भने यसको जिम्मेवार बीउ विश्लेषक हुने छैन ।
२. बीउको गुणस्तर बीउ परीक्षणमा सन्तोषजनक भए पनि बीउ भण्डारको अवस्था, बीउमा हुन सक्ने चिस्यानको घटबढको मात्रा, कीराको प्रकोप र विभिन्न वातावरणमा निर्भर गर्दछ । अतः यी विभिन्न अवस्था र वातावरणबाट बीउ जोगाउने उत्तरदायित्व बीउ बेच्ने वा किन्नेहरूकै हुन्छ । कुनै हालतमा पनि यो परीक्षणको नतिजा ६ महिनाभन्दा बढी प्रयोगमा ल्याउनु हुँदैन । यस अवधिभन्दा बढीको लागि पूनः प्रमाणित गर्नु परेमा पुनः परीक्षण गराउनु पर्छ ।

प्रतिवेदन तयार पार्ने

बीउ विश्लेषक

आधिकारिक दस्तखत र मिति

खण्ड ख

उमारशक्ति परीक्षणको प्रतिवेदन

..... प्रयोगशाला

.....

परीक्षण नं.	नमूना पठाउने को नाम र ठेगाना	बाली/जात /स्तर/ लट नं.	नमूना परीक्षण प्राप्त मिति	अवधि	बीउ परीक्षणको तरिका/ तापक्रम	परीक्षण समाप्त मिति	उत्पादन वर्ष सामान्य बेर्ना	उम्रने शक्तिको विश्लेषण (प्रतिशत)					कैफियत/लटको परिमाण
								कडा बीउ	स्वच्छ बीउ	विकृत बीउ	मरेको बीउ	बीउ उपचार	

- यो प्रतिवेदनमा समावेश भएको नतिजाहरू नमूनामा आधारित छन् । अतः यो नतिजा प्रयोगमा ल्याउँदा नमूनाले बीउको सम्पूर्ण परिमाणलाई प्रतिनिधित्व गर्ने हुनु पर्दछ ।
- बीउको गुणस्तर सन्तोषजनक भए पनि बीउ भण्डारको अवस्था, बीउमा हुन सक्ने चिस्यानको घटबढको मात्रा, कीराको प्रकोप विभिन्न वातावणमा निर्भर गर्दछ । अतः यो विभिन्न अवस्था र वातावरणबाट बीउ जोगाउने उत्तरदायित्व बीउ बेच्ने वा किन्नेहरूको हुन्छ । कुनै हालतमा पनि यो परीक्षणको नतिजा ६ महिनाभन्दा बढी प्रयोगमा ल्याउनु हुँदैन ।
- बीउको उमारशक्ति प्रमाणीकरण /यथार्थको संकेतपत्रको लागि तोकिएको न्यूनतम स्तरभन्दा कम आएमा गोलो (O) चिन्ह लगाई कैफियतमा जनाइने छ ।

प्रतिवेदन तयार गर्ने

बीउ विश्लेषक

आधिकारिक दस्तखत र मिति

अनुसूची-१५

(नियम ३० को उपनियम (४) सँग सम्बन्धित)

बाली निरीक्षण/बीउ विजन नमूना सङ्कलन/बीउ विजन विश्लेषण सम्बन्धी अनुमतिपत्र
प्राप्त गर्न दिने निवेदन

श्री सदस्य सचिवज्यू,

राष्ट्रिय बीउ विजन समितिको सचिवालय,

.....

विषय : अनुमतिपत्र पाउँ ।

महाशय,

मैले राष्ट्रिय बीउ विजन समितिबाट मिति ..... मा सञ्चालित
..... विषयको परीक्षा नियमानुसार उत्तीर्ण गरेको व्यहोरा जानकारी
गराउँदछु । बीउ विजन ऐन, २०४५ तथा बीउ विजन नियमावली, २०६९ को अधिनमा रही
..... पदको कार्य गर्न इच्छुक भएकोले अनुमति पाउनको लागि यो
निवेदन दिएको छु । तोकिए बमोजिम दस्तुर बुझाएको रसिद एवं अन्य आवश्यक कागजातका
प्रमाणित प्रतिलिपिहरू यसै साथ संलग्न छ । ऐनको दफा १६ को उपदफा १६.६ बमोजिम
अनुमति पाउँ ।

निवेदकको:

दस्तखत:

नाम, थर:

स्थायी ठेगाना:

पत्राचार गर्ने ठेगाना:

टेलिफोन नं.:

अनुसूची-१६

(नियम ३० को उपनियम (५) सँग सम्बन्धित)

निजी क्षेत्रका बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक तथा बीउ बिजन विश्लेषकलाई दिने अनुमतिपत्र

श्री .....

विषय : अनुमतिपत्र सम्बन्धमा ।

महाशय,

तपाईंलाई बीउ बिजन ऐन २०४५, बीउ बिजन नियमावली २०६९ ले तोकेको सेवा र शर्तहरूको अधिनमा रहने गरी ..... पदको कार्य गर्न बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा १६ को उपदफा १६.६ अनुसार यो अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको छ ।

प्रमाणपत्र प्रदान गर्ने अधिकारीको

दस्तखत:

नाम, थर:

दर्जा:

मिति:

नेपाल सरकार

कृषि विकास मन्त्रालय

राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय

हरिहरभवन, ललितपुर

निजी क्षेत्रका बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक, तथा बीउ बिजन विश्लेषकको अनुमतिपत्र नवीकरण विवरण

अनुमतिपत्र नं.

जारी मिति:

नवीकरण मिति	नवीकरण अवधि		नवीकरण दस्तुर बुझाएको रसिद/भौचर नं. र मिति	नवीकरण गर्ने अधिकृतको दस्तखत
	देखि	सम्म		

अनुसूची-१७

(नियम ३२ को खण्ड (घ) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजन जफत गर्ने मुचुल्का

विषय : मुचुल्का सम्बन्धमा ।

बीउ बिजन ऐन २०४५, बीउ बिजन नियमावली २०६९ को परिधिभित्र रही नियमावलीको नियम ३२ को खण्ड (ख) बमोजिम श्री ..... को बीउ बिजन बिक्री वितरण गरिरहेको स्थान (पसल/घर/गोदाम तथा अन्य संरचना लगायत) निरीक्षण गर्दा अनुमतिपत्र नलिई बीउ बिजन बिक्री वितरण गरेको/कृषि अनुसन्धानको प्रयोजनको लागि बाहेक सूचित नभएको बीउ बिजन बिक्री वितरण गरेको पाइएकोले तपसिलका जिल्ला कृषि विकास कार्यालयका अधिकृत प्रतिनिधि वा नमूना सङ्कलक तथा २ जना सर्वसाधारणको उपस्थितिमा निजबाट बीउ बिजन ऐन २०४५ को दफा ११क/११ख उल्लंघन भएको व्यहोरा प्रमाणित गर्दै बिक्री वितरण भइरहेको बीउ बिजन मध्ये देहाय बमोजिमका बीउ बिजन जफत गरिएको छ ।

जफत गरिएको बीउ बिजनको किसिम, जात र परिमाण:

सि.नं.	बीउ बिजनको किसिम	जात	लट नं. वा संकेत	परिमाण (के.जी. मा)	जफत गर्नु पर्ने कारण

उपस्थिति:

श्री ..... दस्तखत: .....

श्री ..... दस्तखत: .....

श्री ....., दस्तखत: .....

अधिकृत/नमूना सङ्कलक, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, ...

दस्तखत:

बाली निरीक्षकको:

दस्तखत:

नाम, थर:

ठेगाना:

मिति:

अनुसूची-१८

(नियम ३२ को खण्ड (च) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजन जफत सम्बन्धी सूचना

श्री .....

बीउ बिजन ऐन २०४५, बीउ बिजन नियमावली २०६९ को परिधिभित्र रही नियमावलीको नियम ३२ को खण्ड (ख) बमोजिम श्री ..... को बीउ बिजन बिक्री वितरण गरिरहेको स्थान (पसल/घर/गोदाम तथा अन्य संरचना लगायत) निरीक्षण गर्दा अनुमतिपत्र नलिई बीउ बिजन बिक्री वितरण गरेको/कृषि अनुसन्धानको प्रयोजनको लागि बाहेक सूचित नभएको बीउ बिजन बिक्री वितरण गरेको पाइएकोले तपसिलका जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, ... का अधिकृत/नमूना सङ्कलक श्री ..... र २ जना सर्वसाधारणको उपस्थितिमा निजबाट बीउ बिजन ऐन २०४५ को दफा ११क./११ख. उल्लंघन भएको व्यहोरा प्रमाणित गर्दै बिक्री वितरण भइरहेको बीउ बिजन मध्ये देहाय बमोजिमका बीउ बिजन जफत गरिएको व्यहोरा सूचित गरिन्छ ।

जफत गरिएको बीउ बिजनको किसिम, जात र परिमाण:

सि.नं.	बीउ बिजनको किसिम	जात	लट नं. वा संकेत	परिमाण (के.जी. मा)	जफत गर्नु पर्ने कारण

उपस्थिति:

श्री ..... दस्तखत: .....

श्री ..... दस्तखत: .....

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय ..... का ..... अधिकृत/नमूना सङ्कलक

श्री ..... दस्तखत: .....

बाली निरीक्षकको:

दस्तखत: .....

नाम, थर: .....

ठेगाना: .....

मिति: .....

अनुसूची-१९

(नियम ३२ को खण्ड (छ) सँग सम्बन्धित)

जफत गरिएको बीउ बिजन बुझाउँदा गरिने भरपाई

बीउ बिजन ऐन २०४५, बीउ बिजन नियमावली २०६९ को परिधिभित्र रही श्री ..... को बीउ बिजन बिक्री वितरण गरिरहेको स्थान (पसल/घर/गोदाम तथा अन्य संरचना लगायत) निरीक्षण गर्दा अनुमतिपत्र नलिई बीउ बिजन बिक्री वितरण गरेको/कृषि अनुसन्धानको प्रयोजनको लागि बाहेक सूचित नभएको बीउ बिजन बिक्री वितरण गरेको पाइएकोले जिल्ला कृषि विकास कार्यालयका अधिकृत श्री ..... र तपसिलका २ जना सर्वसाधारणको उपस्थितिमा निज/त्यस संघ संस्थाबाट बीउ बिजन ऐन २०४५ को दफा ११क./११ख. उल्लंघन भएको व्यहोरा प्रमाणित गर्दै बिक्री वितरण भइरहेको बीउ बिजन नियमानुसार जफत गरी नमूना सङ्कलक श्री ..... को रोहवरमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा बुझाएको व्यहोरा प्रमाणित गरिन्छ ।

जफत गरिएको बीउ बिजनको किसिम, जात र परिमाण:

सि.नं.	बीउ बिजनको किसिम	जात	लट नं. वा संकेत	परिमाण (के.जी. मा)

उपस्थिति:

श्री ..... दस्तखत: .....

श्री ..... दस्तखत: .....

नमूना सङ्कलकको

दस्तखत: .....

नाम: .....

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, ...

पद: .....

बुझाउनेको:

दस्तखत: .....

नाम, थर: .....

पद: .....

बुझिलिनेको:

दस्तखत: .....

नाम, थर: .....

पद : .....

मिति : ..... मिति: .....

अनुसूची-२०

(नियम ३३ को खण्ड (छ) तथा नियम ३७ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

मुद्दा दायर

श्री प्रमुखज्यू,

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, ...

बीउ विजन ऐन २०४५, बीउ विजन नियमावली, २०६९ अनुसार श्री .....
..... ले सञ्चालन गरेको/गरिरहनु भएको बीउ विजन व्यवसायसँग सम्बन्धित
संरचना/बीउ विजनका लटहरू/कागजपत्र/अनुमतिपत्रहरू एवं अन्य काम कारवाहीहरू निरीक्षण
गर्दा त्यस संघ संस्थाको/निजको देहाय बमोजिमको क्रियाकलापहरूबाट ऐनको दफा
..... उल्लंघन भई नियमावलीको नियम ..... विपरीत पाइएकोले ऐनको दफा
२१ को उपदफा २१.२ अनुसार जिल्ला न्यायाधिवक्ता श्री ..... को
राय लिई देहाय बमोजिमको आवश्यक सबुद प्रमाण र कागजातहरू समेत संलग्न राखी ऐनको
दफा २१ को उपदफा २१.१ अनुसार मुद्दा दायर गरेको छु । बीउ व्यवसाय सञ्चालन गर्दा वा
बीउ विजन सम्बन्धी अन्य काम कारवाही गर्दा त्यस संघ संस्था/निजबाट कानूनको उल्लंघन
भएकाले त्यस संघ संस्था/निज श्री ..... लाई ऐनको दफा
१९ को उपदफा ..... अनुरूप सजायको माग गर्दछु ।

उल्लंघन भएको क्रियाकलापहरू (चिन्ह लगाउने):

- (क) बिक्री वितरण भैरहेको बीउ विजन राखिएको भाँडामा संकेतपत्र नभएको ।
- (ख) सङ्केतपत्रमा उल्लेख भएका विवरण तोकिए बमोजिम नभएको ।
- (ग) कृषि अनुसन्धान प्रयोजनको लागि बाहेक सूचित नभएको बीउ विजन बिक्री वितरण गरेको ।
- (घ) बीउ विजन बिक्री वितरणको लागि आवश्यक अनुमतिपत्र नभएको ।

- (ङ) कुनै खास क्षेत्रको लागि मात्र उपयुक्त हुने भनी प्रजनकले निर्धारण गरेको किसिम र जातको सूचित बीउ विजन त्यसरी निर्धारण गरिएको क्षेत्र बाहेक अन्य क्षेत्रमा पनि बिक्री वितरण गरेको वा गराएको ।
- (च) बाली निरीक्षण, बीउ विजन विश्लेषण तथा प्रयोगशाला सञ्चालन गर्ने अनुमतिपत्र नलिई बीउ विजन व्यवसाय सञ्चालन गरेको ।
- (छ) बिक्री वितरण भैरहेको बीउ विजन राखिएको भाँडामा संकेतपत्र तथा संकेतपत्रमा उल्लेख भएका विवरणहरू तोकिए बमोजिम भए पनि परीक्षण पश्चात बीउ विजनको गुणस्तर टलरेन्स भित्र नपरेको वा तोकिए बमोजिम नभएको वा गुणस्तरको हद नपुगेको ।
- (ज) ऐन र नियमावली विपरीत कुनै काम कारवाही गरेको प्रमाणित हुने अन्य कुनै पनि किसिमको व्यहोरा :

.....
.....
.....

संलग्न सबुद प्रमाण तथा कागजातहरू:

- (क) संकेतपत्र नभएको वा संकेतपत्रमा उल्लेख गर्नु पर्ने विवरण तोकिए बमोजिम नभएको, बीउ विजन राखिएको भाँडा सहितको वा बीउ विजन बिक्री वितरण रोक्न दिइएको सूचनाको विपरीत बिक्री वितरण गरेको भाँडा एवं लट नं. सहितको नमूना थान ..... ।
- (ख) बीउ विजन सम्बन्धित कागजपत्रहरू थान ..... ।
- (ग) ऐनको दफा ११क. र ११ख. विपरीत अनुमतिपत्र नलिई बीउ विजन बिक्री वितरण गरेको वा कृषि अनुसन्धान प्रयोजनको लागि बाहेक सूचित नभएको बीउ विजन बिक्री वितरण गरेको व्यहोरा प्रमाणित गरी त्यस्ता बीउ विजन जफत गरेको सम्बन्धी विभिन्न अनुसूचीहरूको प्रतिलिपि थान ..... ।
- (घ) प्रजनकले निर्धारण गरेको किसिम र जातको सूचित बीउ विजन त्यसरी निर्धारण गरिएको क्षेत्र बाहेक अन्य क्षेत्रमा बिक्री वितरण गरेको वा गराएको व्यहोरा प्रमाणित हुने कुनै पनि किसिमको बिल, भर्पाइ वा अन्य कागजातहरूको थान ..... ।

- (ङ) सम्बन्धित क्षेत्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा बीउ विजन परीक्षण गर्न पठाइएको पत्रको प्रतिलिपि थान .....
- (च) सम्बन्धित क्षेत्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाको बीउ विजन गुणस्तर परीक्षणको प्रमाणित प्रतिवेदन थान .....
- (छ) ऐन र नियमावली विपरीत काम कारवाही गरेको प्रमाणित हुने कुनै पनि किसिमको कागजातहरू थान .....
- (ज) ऐन र नियमावली विपरीत काम कारवाही गरेको प्रमाणित हुने कुनै पनि किसिमको व्यहोरा

.....

.....

.....

.....

.....

(झ) .....

नमूना सङ्कलकको:

दस्तखत: .....

नाम, थर: .....

पद: ....., जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, ...

अनुसूची-२१

(नियम ३७ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

मुद्दाको कारबाही किनारा

श्री .....

..... ।

त्यस संघ संस्था/तपाईंले सञ्चालन गरिरहनु भएको वीउ विजन व्यवसायसँग सम्बन्धित संरचना/बीउ विजनका लटहरू/कागजपत्र/अनुमतिपत्रहरू एवं अन्य काम कारबाहीहरू नमूना सङ्कलक श्री ..... ले निरीक्षण गर्दा देहाय बमोजिमको क्रियाकलापहरूबाट वीउ विजन ऐन, २०४५ को दफा ..... उल्लंघन भई वीउ विजन नियमावली, २०६९ को नियम ..... विपरीत पाइएकोले ऐनको दफा २१ को उपदफा २१.२ अनुसार जिल्ला न्यायाधिवक्ता श्री ..... को राय लिई देहाय बमोजिमको आवश्यक सबुद प्रमाण र कागजातहरू समेत संलग्न राखी मिति ..... मा ऐनको दफा २१ को उपदफा २१.१ अनुसार मुद्दा दायर गरिएको थियो । उक्त मुद्दामा त्यस संघ संस्था/तपाईंलाई ऐनको दफा १९ को उपदफा ..... अनुरूप सजाय गर्नु पर्ने दाबी गरिएकोमा सो सम्बन्धमा संलग्न सबुद प्रमाण, परीक्षण प्रतिवेदन र अन्य आवश्यक कागजातहरूको अध्ययन, अनुसन्धान तथा छानविन गर्दा त्यस संघ संस्था/तपाईंको ..... क्रियाकलापले ऐनको दफा ..... उल्लंघन भएको/नभएकोले र सो कार्य नियमावलीको नियम ..... विपरीत भएको/नभएकोले त्यस संघ संस्था/तपाईंलाई ऐनको दफा १९ को उपदफा ..... अनुरूप सजाय गर्नु पर्ने/नपर्ने ठहर गर्दै सजाय गरेको/सफाई दिएको छ ।

मुद्दाको कारबाही र किनारा गर्ने अधिकारीको:

दस्तखत: .....

नाम, थर: .....

पद: ....., जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, ...

मिति: .....

अनुसूची-२२

(नियम ३८ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

मुद्दाको पुनरावेदन

श्री क्षेत्रीय कृषि निर्देशकज्यू,

क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, ... ।

नमूना सङ्कलक श्री..... ले मेरो/मेरो संघ संस्था .....
/श्री ..... को बीउ विजन व्यवसायसँग सम्बन्धित संरचना/
बीउ विजनका लटहरू/कागजपत्र/अनुमतिपत्रहरू एवं अन्य काम कारवाहीहरू निरीक्षण गर्दा
बीउ विजन ऐन २०४५ को दफा ..... उल्लंघन भएको भनी दायर मुद्दामा मुद्दा हेर्ने
अधिकारीले बीउ विजन ऐन २०४५ को दफा ..... को उपदफा .....
उल्लंघन भएको भनी मिति ..... मा गरेको फैसला उपर चित्त नबुझेकाले सो फैसला
बदर गर्नका लागि बीउ विजन नियमावली, २०६९ को नियम ४० उपनियम (१) बमोजिम
पुनरावेदन गरेको छु । आवश्यक सबुद प्रमाण तथा कागजात यसैसाथ संलग्न राखेको छु ।

पुनरावेदन गर्ने:

दस्तखत: .....

नाम: .....

पद: .....

मिति: .....

संलग्न कागजातहरू:

.....
.....
.....

अनुसूची-२३

(नियम ४० को उपनियम (३) सँग सम्बन्धित)

पुनरावेदन उपरको कारबाही

श्री .....

तपाईंले/त्यस संस्थाले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, ... बाट
मिति ..... मा बीउ विजन ऐन २०४५ को दफा ..... उपदफा .....
उल्लंघन गर्नु भएको भनी गरिएको फैसला बदर गरी पाउन यस निर्देशनालयमा मिति
..... मा गर्नु भएको पुनरावेदन सम्बन्धमा संलग्न सबुद प्रमाण, परीक्षण
प्रतिवेदन र अन्य आवश्यक कागजातहरूको अध्ययन, अनुसन्धान तथा जाँचबुझ गर्दा तपाईं/त्यस
संघ संस्था/ श्री ..... बाट/को .....
काम कारबाहीले ऐनको दफा ..... उल्लंघन भएको/नभएकोले र सो कार्य नियमावलीको
नियम ..... विपरीत भएको/नभएकोले तपाईंलाई/त्यस संघ संस्था/
श्री ..... लाई ऐनको दफा ..... सजाय
गर्ने/सफाई दिने आदेश गर्दछु ।

पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीको:

दस्तखत: .....

नाम, थर:.....

पद: क्षेत्रीय कृषि निर्देशक, क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय ..... ।

मिति: .....